

KASSAREGISTER

Kan det förhindra bokföringsbrott?

Magisteruppsats i Företagsekonomi
Peter Huttu
Annie He

VT 2010:MF06

HÖGSKOLAN I BORÅS
INSTITUTIONEN FÖR DATA- OCH AFFÄRSVETENSKAP

Förord

Vi vill tacka vår handledare Håkan Javefors för all hjälp i vårt arbete med uppsatsen .
Vi vill även tacka våra respondenter från Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten, revisorer
samt näringsidkare som har gjort det möjligt att genomföra denna uppsats.

Borås, juni 2010

Peter Huttu

Annie He

Svensk titel: Kassaregister - Kan det förhindra bokföringsbrott?

Engelsk titel: Cashregister - Can it prevent accounting fraud?

Utgivningsår: 2010

Författare: Peter Huttu och Annie He

Handledare: Håkan Javefors

Abstract

International crime has always been a big issue and contributes to a lot of serious consequences. The underground economy has long contributed to a distorted competition in the cash sector. Serious traders are in danger of being driven out of business from cash sectors by cheating actors, thus resulting in less competition in society. Each year the Swedish State loses billions in foregone tax revenue, much of which is directly attributable to deliberate evasion. This is a major problem affecting the welfare of Sweden. National Tax Board in Sweden has concluded that there is much manipulation of the cash registers of cash trades. By manipulating the cash registers rogue traders can withhold revenue from the state and thereby avoid taxation. The parliament has decided to impose a law on cash registers in the Swedish legislation. From 1 January 2010, most of the businesses that handle cash or credit cards, and sell goods or services, are going to use certified cash registers and associated control units. The aim is to complicate for the rogue traders to withhold income, and for National Tax Board in Sweden to improve enforcement.

The aim of our study is to analyze the probable effects of the cash register law. In our study we have used a qualitative approach where we want to analyze how the cash register law affects the current businesses. We have used abductive approaches where we start from existing theories of economic crime and accountability where the goal is to reach a conclusion. Empirical data consists of interviews with professionals from the hairdressing industry and catering industry and with the National Tax Board in Sweden, Economic Crimes Bureau and auditors.

Our conclusion in the study is that all active in the regulators believe it is a big problem with black trade in the cash sector. In order to achieve a successful enforcement it requires that auditors have a good knowledge of the new cash registers to prevent financial crime. Accountants have an important role in this. New cash registers may result in more professional attention to the economic crimes and to ensure that legitimate businesses can compete on equal terms. For the cash register to get the crime prevention effects, the purpose of the law requires that the National Tax Board in Sweden gets sufficient resources to perform the necessary fiscal controls on traders. One possible drawback to the new cash register law is that it is a big investment for small traders. Many of our respondents felt that the state should have waited a while to implement the law as there was parts of the law which was perceived as unclear by the acquisition of the cash registers. There was also a lack of clarity about which of the cash registers was approved by the National Tax Board.

Keywords: Cash register law, cash trade, economic crime

Sammanfattning

Den internationella brottsligheten är idag världsomfattande. Den svarta sektorn har länge bidragit till en snedvriden konkurrens i kontantbranschen. Seriösa näringsidkare riskerar att konkurreras ut från kontantbranscher av fuskande aktörer vilket försämrar konkurrensen i samhället. För varje år mister svenska staten miljardbelopp i uteblivna skatteintäkter varav en stor del är direkt hänförlig till avsiktligt skattefusk. Detta är ett stort problem som påverkar Sveriges välfärd. Skatteverket har kommit fram till att det förekommer manipulation av kassaregister i kontantbranscherna. Genom att manipulera med kassaregister kan oseriösa näringsidkare undanhålla intäkter från staten och därmed slippa beskattning.

Riksdagen har beslutat att införa lagen om kassaregister i svensk lagstiftning. Från och med den 1 januari 2010 ska flertalet av de verksamheter som hanterar kontant- eller kortbetalning och säljer varor eller tjänster använda ett certifierat kassaregister med tillhörande kontrollenhet. Syftet är att försvåra för oseriösa näringsidkare att undanhålla intäkter samt att förbättra Skatteverkets kontrollmöjligheter.

Syftet med vår uppsats är att analysera förmodade effekter av kassaregisterlagen. Vi har i vår uppsats använt en kvalitativ metod där vi vill analysera hur kassaregistret påverkar de aktuella näringsidkarna. Vi har använt ett abduktivt angreppssätt där vi utgår från befintliga teorier om ekonomisk brottslighet och redovisningsplikt där målet är att komma fram till en slutsats. Empirin består av intervjuer med näringsidkare från frisörbranschen och restaurangbranschen samt med Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten och revisorer.

Vår slutsats i uppsatsen är att alla som är verksamma inom tillsynsmyndigheterna anser att det är ett stort problem med svart handel i kontantbranschen. För att uppnå en framgångsrik brottsbekämpning krävs det att revisorer har en god kunskap om de nya kassaregistren för att kunna förebygga ekonomisk brottslighet. Revisorer har därför en viktig roll i det här. Kassaregistret kan leda till att fler näringsidkare uppmärksammar de ekonomiska brotten och att seriösa företag kan konkurrera på lika villkor. För att kassaregistret ska få de brottsförebyggande effekter som är syftet med lagen krävs att Skatteverket får tillräckliga resurser för att utföra de nödvändiga skattekontrollerna på näringsidkare. En möjlig nackdel med den nya kassaregisterlagen är att det är en stor investering för små näringsidkare. Många av våra respondenter upplevde att staten borde ha väntat ett tag på att implementera lagen eftersom det var delar i lagen som upplevdes som oklara med införskaffandet av kassaregistret. Det var även en oklarhet kring vilka kassaregister som var godkända av Skatteverket.

Nyckelord: Kassaregisterlagen, kontanthandel, ekonomisk brottslighet

Innehållsförteckning

1	Inledning	- 1 -
1.1	Bakgrund.....	- 1 -
1.2	Problemdiskussion.....	- 1 -
1.3	Syfte.....	- 2 -
1.4	Avgränsning	- 2 -
1.5	Disposition för uppsatsen.....	- 3 -
2	Metod.....	- 4 -
2.1	Vetenskapligt förhållningssätt.....	- 4 -
2.2	Kvalitativ och kvantitativ ansats	- 4 -
2.2.1	Slutledningsteknik.....	- 5 -
2.3	Datainsamlingsmetod	- 6 -
2.3.1	Primärdata.....	- 7 -
2.3.2	Sekundärdata.....	- 7 -
2.3.3	Intervjuteknik.....	- 8 -
2.4	Giltighetsanspråk.....	- 9 -
2.4.1	Validitet	- 9 -
2.4.2	Reliabilitet	- 9 -
2.4.3	Urval.....	- 10 -
3	Teoretisk referensram	- 11 -
3.1	Bokföringsbrott	- 11 -
3.1.1	Historik bokföringsbrott	- 11 -
3.1.2	Bokföringsbrott	- 13 -
3.2	Kassaregister	- 14 -
3.2.1	Historia	- 14 -
3.2.2	Omfattning av lagen.....	- 14 -
3.2.3	Verifikationer.....	- 16 -
3.3	Kontrollorgan.....	- 17 -
3.3.1	Skatteverket	- 17 -
3.3.2	Ekobrottsmyndigheten.....	- 18 -
3.4	Revisor.....	- 18 -
3.4.1	Revisorns roll i samhället	- 18 -
3.4.2	Revision.....	- 19 -
3.4.3	Riskanalysen och den interna kontrollen.....	- 19 -
3.4.4	Revisionsberättelsen.....	- 20 -
3.5	Yttranden om kassaregisterlagen.....	- 20 -
3.5.1	Ekobrottsmyndighetens remissvar	- 20 -
3.5.2	Svensk Handels remissvar	- 21 -
3.5.3	Svenskt Näringsliv	- 21 -
3.5.4	Andra yttranden.....	- 22 -
4	Empiri	- 23 -
4.1	Intervju med revisor på PricewaterhouseCoopers	- 23 -
4.1.1	Riskanalysen.....	- 23 -
4.1.2	Kassaregister.....	- 23 -
4.1.3	Kontrollen.....	- 24 -
4.1.4	Oren revisionsberättelse	- 25 -
4.2	Intervju med revisor på Ernst and Young	- 25 -
4.2.1	Riskanalysen.....	- 25 -

4.2.2	Kassaregistret.....	- 26 -
4.2.3	Kontrollen.....	- 26 -
4.2.4	Oren revisionsberättelse	- 27 -
4.3	Intervju med Skatteverket	- 28 -
4.3.1	Ekonomiska brott	- 28 -
4.3.2	Risker	- 29 -
4.3.3	Kassaregister.....	- 29 -
4.4	Intervju med Ekobrottsmyndigheten	- 31 -
4.4.1	Ekonomiska brott	- 31 -
4.4.2	Kassaregistret.....	- 31 -
4.4.3	Samarbetet	- 33 -
4.5	Vivåga Frisörsalong.....	- 33 -
4.5.1	Kassaregister.....	- 33 -
4.5.2	Kontroller och samarbete med myndigheter.....	- 34 -
4.6	Barber Shop Frisörsalong	- 34 -
4.6.1	Kassaregistret.....	- 34 -
4.6.2	Kontroller och samarbete med myndigheter.....	- 35 -
4.7	Albrechts lunchrestaurang	- 35 -
4.7.1	Kassaregister.....	- 35 -
4.7.2	Kontroller och samarbete med myndigheter.....	- 36 -
4.8	Café Bakgården.....	- 36 -
4.8.1	Kassaregistret.....	- 36 -
4.8.2	Kontroller och samarbete med myndigheter.....	- 37 -
5	Analysen.....	- 38 -
5.1	Genomförande.....	- 38 -
5.2	Bokföringsbrott	- 39 -
5.3	Revisorns roll	- 40 -
5.4	Oren revisionsberättelse.....	- 41 -
5.5	Kassaregister	- 41 -
5.6	Kontrollerna	- 44 -
6	Slutsatser	- 45 -
6.1	Förslag till vidare forskning	- 47 -
7	Referenser	- 48 -
7.1	Elektroniska källor.....	- 48 -
7.2	Skriftliga källor	- 50 -
7.3	Muntliga källor.....	- 52 -
8	Bilagor	- 53 -
8.1	Bilaga 1, Intervjufrågor till Skatteverket	- 53 -
8.2	Bilaga 2, Intervjufrågor till näringsidkaren.....	- 53 -
8.3	Bilaga 3, Intervjufrågor till Ekobrottsmyndigheten.....	- 54 -
8.4	Bilaga 4, Intervjufrågor till revisorer.....	- 55 -

Figurförteckning

Figur 1: Deduktion, Induktion, Abduktion	- 4 -
Figur 2: Den hermeneutiska cirkeln:	- 6 -
Figur 3: Antal inkomna brottsmisstankar, åren 1999-2007	- 11 -
Figur 4: De olika riskerna med revision	- 19 -
Figur 5: Analysprocessen	- 38 -

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Under 90-talet har det skett många satsningar av den socialdemokratiska regeringen i syfte att bekämpa skattefusket och den ekonomiska brottsligheten. Legitimiteten för den svenska välfärdsmodellen bygger på att när både företagare och anställda gör rätt för sig uppstår legitimiteten (Motion 2006/07: Sk9). Legitimitet har att göra med vilka värderingar och normer som är rådande i ett samhälle. Ett företag anses ha uppnått legitimitet då dess uppfattningar och principer stämmer överens med omgivningens åsikter och rättesnören (Røvik, 2004).

Många gånger är den ekonomiska brottsligheten idag internationell och gränsöverskridande. Organiserad ekonomisk brottslighet är synnerligen allvarlig då den är associerad med även annan brottslighet. Den svarta sektorn inom kontanthandel har länge bidragit till stora svårigheter och snedvriden konkurrens. Bolag som manipulerar redovisningen av försäljningen snedvrider konkurrensen till de seriösa bolagens nackdel (Proposition 2005/06:169).

Under 2007 anslöt den nya borgerliga regeringen till de förslag och idéer som den tidigare socialdemokratiska regeringen arbetat utifrån i budgetpropositionen. År 1996 studerade branschsaneringsutredningen frågan om schablonbeskattning och undersökningen behandlade faktorer som skulle identifiera vilka branscher som är utsatta för ekonomisk brottslighet och föreslå tillvägagångssätt för att rekonstruera effektiva system för att bekämpa brottsligheten (ibid).

Finansdepartementet utnämnde år 2004 en arbetsgrupp för att utföra en undersökning av de schablonbeskattningsmallar som fanns i tidigare lagstiftning. Gruppen skulle ta ställning till en lämplig modell som kompletterar och stöttar den konventionella beskattningen. Gruppen skulle utarbeta ett system för att välja branscher som kunde innefattas av regler för schablonbeskattning. Avsikten med projektet var att skapa ett rättvisande skatteuttag och minska omfattningen av skattefusk och svartarbeten (ibid).

1.2 Problemdiskussion

En utredning tillsattes under 2004 som antog namnet ”2004 års skattekontrollutredning” och skulle utreda möjligheten att införa regler och lagkrav på näringsidkare som säljer varor och tjänster mot kontant betalning. Företagen skulle tvingas att ha ett tekniskt system (kassaregister) som gör en säker efterhandskontroll av försäljningen möjlig. I uppdraget ingick att utreda hur skattebrottsenheterna kan rationaliseras samt undersöka skattebrottsenheternas behov av att använda processuella tvångsmedel. Undersökningens redogörelse gavs titeln ”Krav på kassaregister – Effektivare utredning av ekobrott” (SOU 2005:35). Den socialdemokratiska regeringen ämnade återkomma med arbetet i

denna del när upplysning inkommit från EG-kommissionen. Förordningens syfte var att skydda seriösa näringsidkare från brottslig konkurrens (Motion 2006/07: Sk9).

Från och med januari 2010 ska alla verksamheter med kontantförsäljning av varor och tjänster ha certifierade kassaregister. Lagen om certifierade kassaregister är en av flera viktiga åtgärder i syfte att minska fusket inom kontantbranscherna. Det leder till att myndigheter som Skatteverket kan utöka sina kontrollåtgärder i anslutning till införandet av certifierade kassaregister. Avsikten med den här förordningen är att minska chanserna att undanhålla inkomster och på det sättet minska de ekonomiska brotten och illojal konkurrens (Skatteverket, 2010c)

Kravet på certifierade kassaregister kommer leda till en förmodad kostnadsökning för enskilda näringsidkare. Det ska leda till en ökad konkurrensneutralitet bland näringsidkare i kontantbranschen samt en ökad tillit till skattesystemet. Vi vill med vår uppsats belysa lagens effekter samt ge en ökad förståelse om vad för faktorer som påverkar legitimiteten bland näringsidkare och tillsynsmyndigheter som kommer att använda kassaregistret.

1.3 Syfte

Syftet med uppsatsen är att utifrån intervjuer med tillsynsmyndigheter, revisorer och näringsidkare identifiera och analysera förmodade effekter av den nya kassaregisterlagen.

1.4 Avgränsning

I vår uppsats avgränsar vi oss till frisörer och caféer inom kontanthandeln som kommer att påverkas av kassaregisterlagen. Vi kommer att avgränsa oss mot tillsynsmyndigheterna Skatteverket och Ekobrottsmyndigheterna.

1.5 Disposition för uppsatsen

Uppsatsen är indelad i sex kapitel. Efter inledningen i kapitel 1 följer ett metodkapitel, teoretisk referensram och empiri vilka ger oss underlag till analysen. Utifrån analysen kan vi dra slutsatser som kommer besvara uppsatsens syfte.

Kapitel 1 Inledning

I det inledande kapitlet beskrivs bakgrunden till undersökningen och efter det diskuteras studiens ändamål och avgränsning. Slutligen behandlas de frågeställningar och problem som i löpande process undersöks i studien.

Kapitel 2 Metod

I detta kapitel gör vi en beskrivning av de olika synsätt och ansatser som vi kan använda oss av och vad vi har valt att använda för angreppssätt för att nå vårt syfte med uppsatsen.

Kapitel 3 Teoretisk referensram

I det här kapitlet beskrivs bokföringsbrottens historia och utveckling. Vi kommer att ge en definition på ekonomisk brottlighet samt vilka tillsynsmyndigheter som är relevanta för uppsatsen. Vi kommer att beskriva kassaregisterlagen och därefter kommer vi att ge en kort beskrivning av de synpunkter som framkommit av organisationer om de nya kassaregisterlagen. I kapitlet kommer vi även beskriva revisorns roll.

Kapitel 4 Empiri

Empirin baseras på observationer från våra intervjuer. Vi kommer i detta kapitel redogöra för samtliga intervjuer vi genomfört.

Kapitel 5 Analys

I följande kapitel kommer det material som framkommit i den empiriska undersökningen att jämföras med vår teori som kommer att analyseras och diskuteras med utgångspunkt i referensramen.

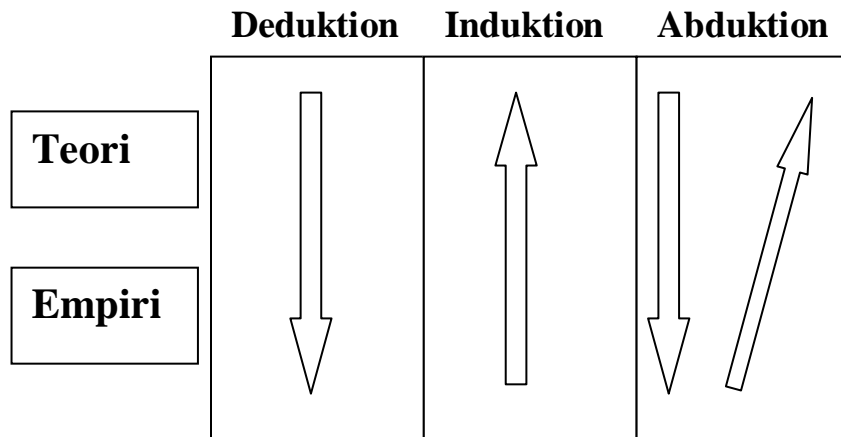
Kapitel 6 Slutsats

I denna sista del presenterar vi de slutsatser som vi har kommit fram till i vår analys. För att underlätta för läsaren visar vi vårt syfte och knyter samman det med vår slutsats. Därefter ges förslag till fortsatta studier som vår studie har utmynnat i.

2 Metod

2.1 Vetenskapligt förhållningssätt

Vid skapandet av kunskap finns det tre vägar att ta (se figur 1). Den ena vägen är deduktion och kallas bevisföringens väg. Det andra sättet är induktion och kallas upptäckstens väg. Deduktion är när vi utgår från befintliga teorier och sedan prövar dessa teorier i verkligheten. Induktion är när vi samlar information från verkligheten och sedan bildar en generell lagbundenhet av informationen (Andersen, Ib, 1998). En tredje inriktning är en växelverkan mellan teorin och empirin som kallas abduktion. Där utgår vi från teorin och sedan går vi till verkligheten för att sedan pröva teorin. Här skapar vi en växelverkan mellan teorin och empirin enligt figur 1 (Bryman, 1997).

Figur 1: Deduktion, Induktion, Abduktion (Egen figur)

Vi avser att tillämpa en abduktiv ansats där vi utgår från befintliga teorier om ekonomisk brottslighet och redovisningsplikt som senare ska användas för att tolka empirin som samlas in. Vi vill analysera hur kassaregisterlagen kommer att fungera och se hur Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten, revisorer och näringsidkare uppfattar lagen. Genom denna växelverkan mellan teori och empiri kan vi få en djupare kunskap för att göra vår slutgiltiga analys om kassaregisterlagen har de effekter på ekonomisk brottslighet som avsågs.

2.2 Kvalitativ och kvantitativ ansats

Det finns skillnader i arbetssättet vid kvalitativa och kvantitativa ansatser. Vid kvantitativa ansatser används ofta enkätundersökningar där man kartlägger ett fenomenets utbredning. Kritiken mot detta sätt kan vara att i den sociala verkligheten finns en rad företeelser som inte kan mätas eller registreras på ett sätt som tillgodoser ett

naturvetenskapligt ideal. All mänsklig handling har en meningsdimension där vi har egna tolkningar och uppfattningar (Johannessen & Tufte, 2007).

Vid kvalitativa undersökningar kan längre intervjuer genomföras med ett mindre urval av befolkningen för att få fram mer detaljerad och nyanserad information. Nackdelen med kvalitativa ansatser är att personer kan ha egna tolkningar och uppfattningar av det som sker omkring dem. Kvalitativa ansatser har en mer flexibilitet eftersom forskaren kan låta informanterna styra informationen. (Ibid).

I vår uppsats ska vi tillämpa en kvalitativ ansats där en tolkning av de intervjuer avses att göra samt tolka det material som samlas in. Vi vill låta personer med erfarenhet av kassaregistret ge sin syn på av lagen samt få en djupare förståelse för bokföringsbrott.

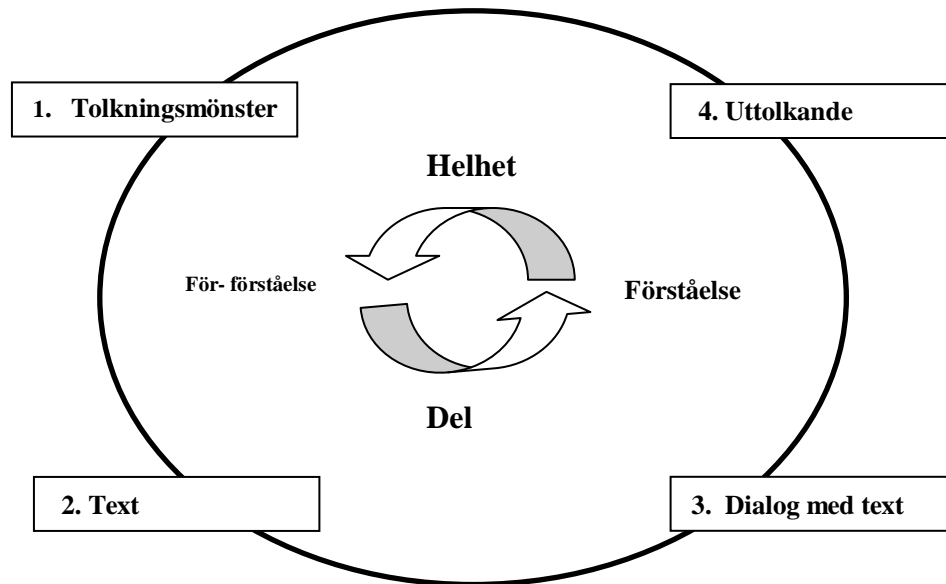
2.2.1 Slutledningsteknik

Inom vetenskapen finns två olika inriktningar hur vi analyserar vår information. Den ena inriktningen kallas hermeneutiken och den tolkar informationen och försöker förstå det i ett sammanhang. Den andra inriktningen kallas för positivismen och används ofta inom naturvetenskapen då forskaren vill förstå hur saker är uppbyggda. Hermeneutikerna anser att naturvetenskapliga metoder är olämpliga för samhällsvetenskapliga ämnesområden. De anser att det är en avgörande skillnad att tolka kulturen och förstå naturen. En vanlig kritik från hermeneutikerna mot positivisterna är att deras analyser endast är giltiga i en rationell verklighet. De menar att sådana världar inte existerar (Arbnor & Bjerke, 1994).

Vi har valt hermeneutiken som vetenskapligt synsätt där vår förförståelse får kollidera med vår nya förståelse och ge oss en ny tolkning. Hermeneutiken säger att helheten endast kan förstås av delarna och delarna förstår vi genom helheten (Alvesson, 2008). Det bildar en inre cirkel (se figur 2) där vår förförståelse är vår grund när vi ska studera delarna. Dessa delar ska relatera till helheten som ska ge oss en reflekterad tolkning. Figur 2 visar hela processen där det uppkommer ett tolkningsmönster, textanalys, dialog och uttolkande. Den inre cirkeln i figur 2 visar hur del och helhet har en växelverkan och genom tolkningar av delarna utvecklas hela texten och ger en ny bild av helheten (Alvesson, 2008).

- Inre cirkel: De intervjuer som genomförs och de artiklar vi läser kommer att ge oss delar som kommer att sammankoppla till en helhet för att kunna förstå hela sammanhanget i sin omgivning. Vi kommer att ha en växelverkan mellan delarna och helheten som kommer leda oss mot att få en ny bild av sammanhanget.
- Yttre cirkel: *Tolkningsmönstret* är den teori som vi har med oss om bokföringsbrott och kassaregisterlagen. Genom att studera artiklar försöker vi förstå *texten* och dess innebörd. *Texten* kan även vara talade eller sociala handlingar i de intervjuerna görs. Vi för en *dialog* med texten för att se hur kassaregisterlagen kommer att påverka personer och den omgivning den verkar i.

Uttolkningen kommer att ge oss ett rimligt svar på hur kassaregisterlagen kommer att påverka dess omgivning samt se hur vi påverkas av bokföringsbrott.

Figur 2: Den hermeneutiska cirkeln: (Alvesson, 2008, s 212).

2.3 Datainsamlingsmetod

Metodval för datainsamlingen är betydelsefull för uppsatsen (Lundahl & Skärvad, 1999). Vilken typ av data vi ska samla in vilar på frågeställningen i forskningsprocessen (Holme & Solvang, 1997). Det finns två olika kategorier av data: primärdata och sekundärdata.

2.3.1 Primärdata

När forskaren själv samlar in informationen och utnyttjar olika datainsamlingskällor kallas det för primärdata (Halvorsen, 1992). Premiärdata är information från någon som har kunskap om det aktuella fenomenet. Det kan ske genom en intervju som sedan ska analyseras (Repstad, 1999). Intervjuernas syfte är att få fram andras fakta och förståelser om det önskade ämnesområdet. Forskaren kan använda en detaljerad intervjuguide som start vid intervjuens förberedelse och sedan låta frågorna utvecklas efterhand (Widerberg, 2002). Vid tillämpandet av denna metod är det betydelsefullt att förtydliga vilka respondenter som är passande och vilken intervjumetod som ska användas för att åstadkomma undersökningens ändamål (Lundahl & Skärvad, 1999). I jämförelse med frågeformulären erhåller man bättre förutsättningar och möjligheter med förståelsen av vissa frågor. Det negativa med intervjuer är att respondenterna kan influeras av intervjuaren, vilket kallas för intervjuareffekt (Halvorsen, 1992). Effekten av det kan vara att respondenten svarar på ett visst sätt för att inte låta obildad eller svara på vad de tror att intervjuaren vill höra. Därför är det viktigt att som forskare vara kritisk i reflektionerna och vara medveten om denna påföljd (Holme och Solvang, 1997).

Primärkällorna består av de djupintervjuer som genomförs och den aktuella informationen vi samlar in. Dessa intervjuer kommer vi att utforma på ett sådant sätt att vi får en djupare förståelse för kassaregisterlagen.

2.3.2 Sekundärdata

Många gånger existerar redan insamlad information som är betydelsefull för undersökningen. Sekundärdata är information som finns styrkt men som inte är insamlad primärt för den egna undersökningen. Sekundärdata kan vara publikationer, tidningsartiklar, finansiella rapporter samt styrelseprotokoll. Ett kritiskt förhållningssätt är betydelsefullt vid användning av sekundärdata eftersom de kan vara subjektiva och bristfälliga (Lundahl & Skärvad, 1999). Det positiva med sekundärdata är att forskaren kan minska kostnaderna och sparar tid genom att utnyttja befintligt material (Halvorsen, 1992).

Litteratur, rapporter och vetenskapliga artiklar är sekundärkällor som vi studerar i rapporten för att ta del av begreppet ekonomisk brottslighet. De litteraturer som används är skriven av personer som är verksamma inom ekonomisk brottslighet. De rapporter och artiklar kommer från myndigheter som Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten och Revisionsbyråer.

Gentemot källor är det viktigt att vara kritisk, framförallt vid användning av sekundärkällor då forskaren själv inte har samlat in informationen. Vi analyserar våra källor fortlöpande under uppsatsprocessen och jämför dessa med varandra för att fastlägga tillförlitligheten och öka förtroendet till upplysningen.

2.3.3 Intervjuteknik

Under intervjun ska lyhördhet och observation på ansiktsminer, tonfall och kroppsspråk sättas i stort fokus. Det är viktigt att få en helhetsbild på vad respondenten anser och då är det viktigt att respondenten känner sig säker och trygg (Trost, 1997). Den kvalitativa forskningsintervjun ger en viss form av förhandling mellan oss och den intervjuade. Det är viktigt att som intervjuare hålla fast vid den röda tråden och återföra den intervjuade till kärnan vilket innebär en balansgång för att inte störa kommunikationsklimatet. Ett åsiktsutbyte ger möjligheter att tolka och tyda en ny kunskap genom dialog om ett fenomen. Ett samspel där kunskap utvecklas genom dialog (Kvale, 1997). I kvalitativa undersökningar har forskaren en större närhet till det som undersöks än vid kvantitativa metoder (Holme & Solvang, 1997).

I vår studie har vi valt att tillämpa en kvalitativ forskningsintervju för att möten med människor leder till samtal, vilka ger insikter och förändrar såväl intervjuaren som den intervjuade. Vår kvalitativa metod baseras på fyra intervjuer med näringsidkare som använder eller kommer att använda kassaregistret. Vi kommer genomföra tvåintervjuer med revisorer på de största revisorsbyråerna i Sverige, Ernst and Young och PWC samt även att göra intervjuer med Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten.

Våra intervjuer med tillsynsmyndigheter inträffade på deras arbetsplats och vi hade i vår tidigare kontakt med respondenten berättat vårt syfte med uppsatsen för att förbereda respondenten på våra frågor. Vid intervjun med Skatteverket försökte vi tolka hur de ansåg att den nya lagen hade utfallit efter att den hade implementerats i Sverige. I vår intervju med Ekobrottsmyndigheten hade vi en begränsad tid, dock fick vi ut mycket relevanta information. I våra intervjuer med revisorer försökte vi tolka hur mycket kunskap den aktuella revisorn hade om kassaregistret. För att behålla den röda tråden i intervjun med revisorerna försökte vi att leda respondenten tillbaka till kärnan av vårt ämne för att kunna besvara syftet på vår uppsats. Intervjuer med näringsidkare var det viktigt att försöka tolka den information som de gav samt att försöka vara flexibel när det gällde tider som de kunde genomföra intervjun. Eftersom de har mycket kunder i sin verksamhet som de arbetar med i första hand.

2.4 Giltighetsanspråk

2.4.1 Validitet

Vid insamlingen av information finns det risk för brister i informationen. Därför är det betydelsefullt att i förberedelsen och utformningen av uppsatsen kritiskt undersöka informationen fortlöpande (Holme & Solvang, 1997).

Innebörden med validitet kan relateras till giltighet och relevans (Johannessen & Tufte, 2007). Giltighet handlar om den generella överensstämmelsen mellan den teoretiska och empiriska begreppsplanen. Relevansen talar om hur relevant det empiriska begrepps- och variabelurvalet är för den aktuella problemställningen (Andersen, 1998). Validitet frånskiljs mellan inre och yttre validitet. Inre validiteten handlar om att mätinstrumenten vid en intervjuundersökning mäter det som avses mätas. Yttre validitet talar om överensstämmelsen mellan resultatet av mätningen och den relation som vetenskaparen undersöker (Lundahl & Skärvad, 1999).

Vi har under arbetens gång använt aktuella och relevanta informationskällor som artiklar samt aktuell litteratur om kassaregistret samt om bokföringsbrott. I kombination med dessa informationskällor kan vi stärka vår studies validitet. Genom att använda oss av tillförlitlig litteratur och aktuella artiklar ska det ge oss en djupare förståelse för hur ekonomiskt brott har motverkats samt hur kassaregistret har utvecklats.

2.4.2 Reliabilitet

Reliabilitet talar om hur pålitlig mätningen som utförts är, hur hög grad resultaten från en mätmetod berörs av tillfälligheter. Oberoende mätningar ska ge liknande resultat därför är det viktigt att mäta det forskaren avser att mäta för att ha en hög reliabilitet (Andersen, 1998). För att undersökningen ska anses ha hög reliabilitet ska det vara oberoende av vem som utför den och under vilka förhållanden den genomförs (Lundahl och Skärvad, 1999). I analyser där kvantitativa metoder används är reliabiliteten viktigare än i analyser där kvalitativa metoder används. Kvalitativa metoder är mer fokuserade på tolkning än att utnyttja ett statistiskt underlag (Holme & Solvang, 1997).

Vi har valt att använda en kvalitativ metod och därför blir det svårare att nå en hög reliabilitet. Vid intervjutillfällena ska vi både medverka vid varje intervju samt hålla en objektiv profil för att få så tillförlitliga resultat som möjligt. Svaren på frågorna skulle inte bli exakt likadana vid upprepade försök men vi skulle inte få några väsentliga skillnader i slutsatsen vid upprepade försök. För att erhålla hög inre validitet har vi valt respondenter som är väl insatta i ämnet. Intervjufrågorna är strukturerade och anpassade efter syftet med vår uppsats, vilket gör att den yttre validiteten stärks. För att höja säkerheten på att relevant information inte ska falla bort har vi valt att använda en diktafon under varje intervjutillfälle. Respondenterna ska även ha möjlighet att verifiera

de sammanställda intervjuerna för att vi ska få en giltig information och stärka trovärdigheten.

2.4.3 Urval

I kvantitativa ansatser görs ofta urvalet slumpmässigt. Avsikten med kvalitativa ansatser är ofta att överföra kunskap så därför görs ofta ett strategiskt val. Det innebär att vi medvetet väljer vem som ska delta i undersökningen och utgångspunkt för valet är informanternas lämplighet. Hur många informanter vi väljer ska bero på hur lämpligt det är för att belysa vår forskningsfråga. Snöbollsmetoden är en metod där informanter rekryteras genom att man förhöra sig vilka som kan mycket om det som undersöks. Dessa personer kan sedan visa oss till andra informanter som skulle vara aktuella i vår undersökning (Johannessen & Tufte, 2007).

Våra intervjuer med revisorer valdes ut utifrån att de kontaktades via e-mail där vi förhörde oss om vem som var kunnig i vårt aktuella ämne. Vi ville ha revisorer som arbetade i kontanthandeln och som aktivt jobbar med kassaregister i sitt dagliga arbete. Vid vår intervju med Skatteverket ringde vi till Boråskontoret för att få prata med någon som hade kunskap om den nya kassaregisterlagen. Vid intervjun med Ekobrottsmyndigheten så kontaktade vi Boråskontoret och beskrev vårt syfte och blev därefter vidarekopplade till en kunnig person i det aktuella ämnet.

Vid urvalet av näringsidkare gick vi runt i butiker med kontanthandel för att förhöra oss om vilka som hade börjat använda sig av systemet med kassaregister samt frågade om de hade kunskap om hur systemet fungerade. Därefter gjorde vi ett urval på två näringsidkare som hade börjat använda systemet samt två näringsidkare som inte hade börjat använda systemet men som skulle få in systemet i sin kontanthandel inom fyra månader. Vi ville i vår uppsats både ha näringsidkare som har börjat använda systemet och de som inte har börjat använda sig av systemet för att få en djupare kunskap om hur kassaregistret påverkar enskilda näringsidkare samt analysera hur systemet påverkar deras sätt att arbeta

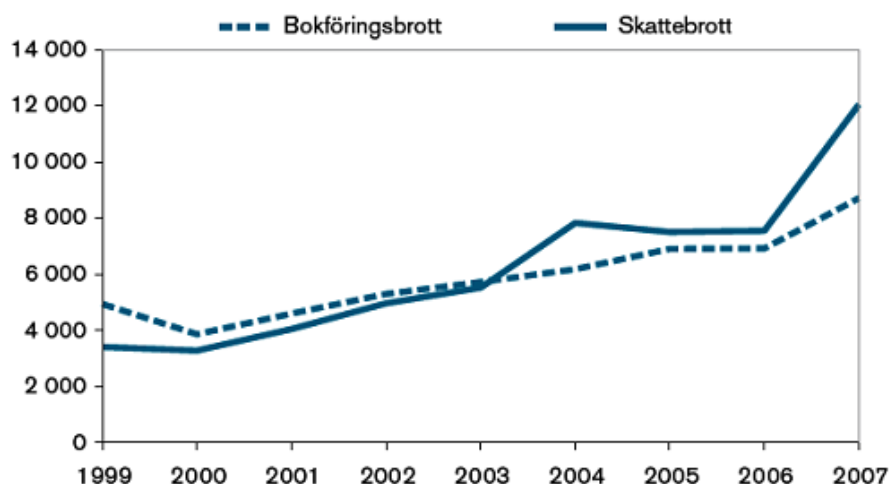
3 Teoretisk referensram

3.1 Bokföringsbrott

3.1.1 Historik bokföringsbrott

I skattebrottslagen regleras skattebrott. Det innebär att den som med uppsåt muntligen lämnar inkorrekt upplysning till myndighet eller åsidosätter att lämna deklaration till myndighet, kontrollupplysning eller annan obligatorisk upplysning som leder till att skatt undandras kan dömas till fängelse i 2 år (Skattebrottslag 1971:69).

Brottsutvecklingen för bokföringsbrott har ökat med 70 % sedan 2004 och består av fler komplicerade ärenden än tidigare (Ekobrottsmyndigheten, 2010). Under hela 2000-talet har bokföringsbrotten ökat stadigt. Mellan år 2000 och år 2007 skedde en ökning från ca 4 000 fall till 8 700 fall (se figur 3). År 2003-2004 skedde en ökning på skattebrott från ca 5 500 till ca 7 800 brottsmisstankar och ökningen under år 2004 berodde delvis på ökning av antalet anmälningar från Skatteverket. Efter en liten nedgång år 2005-2006 kom en kraftig ökning år 2007, från ca 7 500 till ca 12 000 brottsfarhågor. År 2007 ökade antalet anmälningar från Skatteverket och orsaken till det var att Ekobrottsmyndigheten och Åklagarmyndigheten hade gått igenom arbetsrutinerna för registrering av brottsmisstankar och tagit fram klarlagda regler och denna ökning av skattebrott var en förväntad effekt av det här (BRÅ, 2010).

Figur 3: Antal inkomna brottsmisstankar, åren 1999-2007 (Ekobrottsmyndigheten, 2010)

Tidigare forskning visar att ekonomisk brottslighet skadar samhället genom minskade resurser till sjukvård, skolor och andra statligt finansierade förvaltningar. I Sverige uppskattas skatteundragandet till 100 miljarder per år. Internationell forskning visar att ekonomisk brottslighet ofta handlar om rationella val, till skillnad mot traditionell brottslighet där ofta personlighetsfaktorer brukar användas som förklaring till det uppkomna brottet (Lindgren & Theandersson, 2000).

Svårigheten med ekonomisk brottslighet är att kunna beräkna brottsligheten. Många ekobrott förutsätter kontroll av bokföring för att upptäckas. Statistiken av ekonomisk brottslighet visar egentligen bara hur mycket resurser samhället lägger ner på att upptäcka bokföringsbrott genom skatterevisioner och granskningar (Bergqvist, 2002). Det visar att det inte enbart är övervakningar och operativ verksamhet som influerar hur många brott som finns i statistiken utan också om effekten av rena registreringsrutiner (BRÅ, 2010). Inom EU finns på kommissionsnivå en projektgrupp som arbetar med frågor om kassaregister. Gruppen har som mål att utvärdera existerande system och identifiera risker och har inte inriktat sig på att göra en gemensam standard (SOU 2005:35).

Hans Sjögren är professor i ekonomisk historia vid Linköping universitet har studerat vilka mekanismer som driver skattesmitarna. Kontanthandeln är en bransch där mycket skattebrott sker enligt studierna. De branscher där de flesta ekonomiska brotten inträffar är byggbranschen, taxibranschen och frisörbranschen. Många av verksamheterna är små och ofta med en omsättning under en miljon kronor. De attitydundersökningar som genomförts visar att skatteundandragande och svartarbete anses av de flesta svenskar inte som en kriminell handling. Det visar att företagares attityder är starkt relaterade till hur effektiv skattekontrollen är. Ett väl fungerande skattesystem leder till ett visst skydd mot skatteundandragande (Forsberg, & Sjögren, 2007).

Ekonomisk brottslighet ger många konsekvenser som näringsidkare inte är medvetna om. Fördelningspolitiken är en del av konsekvenserna. Den ekonomiska brottsligheten snedvrider konkurrensen och näringslivsstrukturen och kan ge en ökad arbetslöshet och sämre trygghet för den enskilde. Det är även ett hot mot demokratin och rättsstaten genom att förtroendet skadas (ibid).

Hans Sjögren anser att attityden hos respektive individ har stor betydelse och har en stor relation till uppkomsten av ekonomiskt brott. Många gånger anpassar folk sig efter varandra. Det kan vara att ett brott har blivit "acceptabelt" att begå eftersom "alla andra gör det" eller att "det är egentligen inget brott" som leder till att skatteundandragandet i samhället ökar (ibid).

3.1.2 Bokföringsbrott

Bestämmelserna om bokföringsbrott återfinns i brottsbalkens 11 kap. 5 §. Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet åsidosätter bokföringsskyldighet enligt bokföringslagen (1999:1078) genom att underlåta att bokföra affärshändelser eller bevara räkenskapsinformation eller genom att lämna oriktiga uppgifter i bokföringen eller på annat sätt, döms, om rörelsens förlopp, ekonomiska resultat eller ställning till följd härav inte kan i huvudsak bedömas med ledning av bokföringen, för bokföringsbrott till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Lagtext: *Bokföringsbrott (Brottsbalken 11 kap 5 §)*

För att bli dömd för bokföringsbrott krävs att brottet är uppsåtligt eller beror på oaktsamhet. Det krävs att vi åsidosätter bokföringslagen genom att vi struntar i att bokföra eller att lämna en oriktig uppgift. Det kan även vara att bolaget inte bevarar bokföringen enligt lagen eller på något annat sätt ändrar handlingar på ett otillbörligt sätt. Dessa handlingar ska leda till att rörelsens förlopp, balansräkningen eller resultatet påverkas av handlingarna. Enligt brottsbalken kan vi dömas till högst fyra års fängelse om brottet är grovt och lägst 6 månader (Ingblad, 2010).

De som enligt brottsbalken har straffansvar är styrelseledamoten, faktiska företrädaren och den som har ansvar för bokföringen som kan vara personal på en revisionsbyrå. Det vanliga bokföringsbrottet sker ofta genom okunskap och slarv. Det finns enligt forskning vissa kännetecken för att bokföringsbrott kan föreligga och det är att bolaget har stora återkommande differenser på likviditetskontona med en stor kontantkassa. I bolaget kan det ha skett bokföring utan underlag och det finns knapphändiga verifikationer om affärshändelsen (Lundin, 2009). Straffbestämmelsen gäller för grövre fall och inte fall där bokföringen bara innehåller småfel (Ekobrottsmyndigheten, 2010).

De vanliga bristerna i bokföringen är:

- Verifikationer saknas
- Bokförd kassa stämmer inte med verklig kassa
- Sammanblandning av transaktioner mellan företaget och företagaren

Tidigare forskning visar även att gruppen ekobrottslingar skiljer sig från traditionella gärningsmän genom att de har lägre arbetslöshet än genomsnittet samt en högre andel tjänstemän och högutbildade (Ring, 2003).

Internationell forskning kan identifiera fyra kategorier av ekobrottslingar:

1. Avvikelsesökare
2. Tillfällessökare
3. Tillfällesgripare
4. Krispåverkade

Avvikelsesökare har en generellt mer negativ inställning till legitima medel än andra. Tillfällessökarna uppfattar legitima medel som ineffektivt för att nå rikedom och söker sig till verksamheter som kan ge dem framgång. Tillfällesgripare är normalt laglydiga personer som griper ett tillfälle att begå brott om det dyker upp. Krispåverkade är laglydiga personer som i en krissituation väljer att begå brott som kan gälla familjen eller företaget (BRÅ, 2002).

3.2 Kassaregister

3.2.1 Historia

År 2010 trädde en ny lag om (2007:592) kassaregister i kraft som behandlar hur användning och kontroll av kassaregister ska regleras. Kassaregisterlagen som skapades gjorde att de flesta kontanta verksamheter med vissa undantag måste ha en certifierad kassaapparat. I den statliga utredningen "*Krav på kassaregister – effektivare utredning av EKO-brott*" 2004 har regeringen undersökt kontrollen av försäljningen i kontanthandeln. Kassaapparaten skulle registrera allt som användaren gjorde vid försäljning och skulle programmeras i en kontrollenhet som sedan kunde kontrolleras av Skatteverket. Bakom det här förslaget låg staten som ville förhindra fusk med skatter och få bort den brottsliga konkurrensen(SOU, 2005:35).

2005 lämnade staten in SOU 2005:35 och utredningen diskuterade två frågor varav den ena handlade om kontrollen av kontantförsäljningen . Ett tekniskt system skulle kunna ge trovärdigare kontroller av försäljningen. Näringsidkare som bedrev näringsverksamhet skulle få krav på sig att skaffa ett kassaregister. Genom att ha ett certifierat kassaregister skulle det fullgöra de reglerade tekniska kraven och skapa en behandlingshistorik för näringsidkaren (SOU, 2005:35).

3.2.2 Omfattning av lagen

Kassaregisterlagen innebär att alla företag som säljer varor eller tjänster ska ha ett certifierat kassaregister och att alla kunder ska erbjudas kvitto. Kontrollenheten ska registrera alla händelser som sker och det är bara Skatteverket som kan komma åt informationen. Kontrollenheten ska krypteras och ge varje kvitto en unik kod. En kontrollenhet ska kunna lagra data för transaktioner i fem år och kassaapparaten ska vara tålig mot en yttre åverkan (SFS 2007:592).

Enligt kassaregisterlagen kan Skatteverket ge undantag om följande punkter uppfylls:

- Om beloppet av verksamhetens kontant- och kreditkortsomsättning under året är mindre än fyra prisbasbelopp (169 600 kr) ges självverkande undantag. Ingen ansökan krävs att skickas in. Vid säsongsverksamhet ska försäljningen räknas om till årsbasis.
- Undantag *kan* ges på tre år efter ansökan. Om ägarinflytande fattas i den kontanta kassaredovisningen
  - *samt* om ägarinflytande fattas i den löpande bokföringen
  - *samt* att verksamheten har en tydlig arbets- och ansvarsfördelning för kassaredovisningen
  - *samt* att verksamheten har interna kontrollrutiner som tryggar en korrekt kassaredovisning.
- Undantag *kan* ges på tre år efter ansökan för bolag som ingår i kedja
  - där företagens *alla* kassaregister sluter i ett gemensamt system (t ex anslutet till gemensam datacentral).
  - samt där det finns centrala vanor som säkerställer att de individuella bolagens kassaredovisningar är riktiga.
- I det fall kedjan helt eller delvis består av flera företag/franchiseföretag måste varje juridisk person lämna in egen ansökan som beskriver förhållandet i det enskilda fallet. Vi kan i dessa referera till central skrivelse, t ex beskrivning av det centrala systemet.
- Om Skatteverket medgivit undantag och om därefter förhållandena i företaget ändras, t ex vid ägarbyte, systembyte eller flytt, måste ny undantagsansökan göras.
- Vid länsrätten kan överklagas när det gäller avslag av undantagsansökan.

Skyldigheterna enligt denna lag gäller inte heller för den:

- Bedriver sådan torg- och marknadshandel som avses i lagen (1998:514) om särskild skattekontroll av torg- och marknadshandel m.m.
- Endast i obetydlig omfattning säljer varor eller tjänster mot kontant betalning,

Om inte lagen följs kommer följande konsekvenser uppkomma för verksamheten. Skatteverket ger ut böter på 10 000 kronor av verksamheten som:

- saknar certifierade kassaregister eller använder kassaregister som inte
- uppfyller lagens krav
- inte har anmält kassaregistren till Skatteverket i tid
- inte har sparat uppgifter från kassaregister

- inte slår in belopp
- inte erbjuder kunden något kvitto

Om verksamheten bryter mot lagen en gång till inom ett år får Skatteverket ge böter på 20 000 kronor (SFS 2007:592).

3.2.3 Verifikationer

Enligt bokföringslagen så ska vi genom bokföringen kunna överblicka verksamhetens förlopp och skapa en nödvändig länk till ett företags årsredovisning. Huvudregeln är att en affärshändelse ska presenteras i den ordning som de har tillförts bokföringssystemet (grundbokföring) och i systematisk ordning (huvudbokföring). Underlaget ska vara en gemensam verifikation som kan vara en kontrollremsa från en kassaapparat (Proposition 1998/99:130).

De kontanta in- och utbetalningarna ska presenteras i registerordning senast nästföljande dag och ska presenteras i systematisk ordning nästföljande månad (BFNAR 2001:2, punkt 10). Andra affärshänder än kontanta in- och utbetalningar ska ske så fort företaget har tillräckliga uppgifter för att kunna bokföra händelsen på ett godtagbart sätt (BFNAR 2001:2 punkt 7).

En verifikation ska innehålla en kontering som anger sambandet mellan en verifikation och en bokföringspost. Den ska vara lätt urskiljningsbar från de övriga uppgifterna.

Enligt 28§ SKVFS 2009:1 ska ett kassakvitto minst innehålla följande uppgifter:

- a. företagets namn och organisationsnummer eller personnummer
- b. den adress där försäljning sker
- c. datum och klockslag för försäljningen
- d. löpnummer för kassakvitto ur en obruten stigande nummerserie
- e. kassabeteckning
- f. artikelnamn och antal varor som sålts
- g. antal tjänster som sålts
- h. försäljningsbelopp
- i. den mervärdesskatt som belöper på försäljningsbeloppet
- j. mervärdesskattens fördelning på olika skattesatser
- k. betalningsmedel
- l. kontrollenhetens tillverkningsnummer
- m. kontrollkod enligt Skatteverkets föreskrifter (SKVFS 2009:2) om kontrollenhet till kassaregister.

Kassaregistret kan ses som en del i produktionen av verifikationer och i ett kassaregister ska det finnas en programvara som ska kunna framställa registreringar av en dags försäljning. Kassaregistret får inte vara anslutet till annan utrustning som påverkar funktionen att registrera affärshändelser. I kontrollenheten lagras informationen från kassaregistret på ett säkert sätt genom kryptering. Varje tillverkare får ansöka om en huvudkrypteringsnyckel av Skatteverket. Denna kryptering är viktig för att det inte ska gå att manipulera eller förändra verifikationen vid en kontroll av Skatteverket (Skatteverket, 2010a).

3.3 Kontrollorgan

De aktörer som främst bekämpar ekonomiska brott i Sverige är Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten och revisorer. Den ekonomiska brottsligheten skapar stora problem för samhället vilket medför enorma förluster i uteblivna skatteresurser. Det orsakar stora omkostnader för preventivt arbete och juridiska förlopp (Skatteverket, 2010e).

3.3.1 Skatteverket

Skatteverket är den statliga aktör som har hand om beskattningen i Sverige. Skatteverket är en förvaltningsmyndighet i Sverige som jobbar med beskattning, fastighetstaxering, folkbokföring och registrering av bouppteckningar. Företagen kontrolleras genom taxeringsrevisioner som sker i företag. De kan då bli kontrollerade vid vilken tidpunkt som helst (Skatteverket,2010f). Om Skatteverket vid revision upptäcker att den skattskyldige har lämnat felaktig information kan de utföra en så kallad eftertaxering (Taxeringslagen, 4 kap 16§). En revision beslutas av Skatteverket och syftar till att utreda om företaget har betalt in de skatter och avgifter som krävs enligt lagen. En revision får göras hos den som är bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (Skatteverket,2010f).

Skatteverket får enligt bemyndigande från regeringen meddela föreskrifter om krav på och användning av kassaregister (Skatteverket, 2010a). Enligt kassaregisterlagen ska företag överlämna all information som Skatteverket behöver i sin granskning av företaget (SHR, 2010).

Rättssäkerhet ska vara att alla individer som ställs inför lagen ska bedömas lika och kan delas in i två kategorier, nämligen i formell och materiell rättssäkerhet. Lagen ska utformas tydligt och det ska klart framstå vad som är lagligt eller inte. På det sätt ska individer som begår brott kunna veta vilka konsekvenser som uppstår av deras handlande (Motion 1990/91:Sk636). Näringslivet uppfattar idag Skattesystemet som invecklat och många har svårt att veta sina rättigheter i en skatteprocess.

Den formella rättssäkerheten avser förutsebarheten i lagregler och myndighetsutövning som ska vara en likabehandling av företag. Materiell rättssäkerhet innebär att rättstillämpningen ska vara moraliskt acceptabel och det handlar om vilka värderingar vi

har (Peczenik, 1995). En effektiv tillsyn av de skatteskyldiga kräver att de enskilda deltar vid beskattningen vilket i sin tur förutsätter att de uppfattar skattesystemet som rättvist och begriper sina rättigheter och skyldigheter. Om kontrollen upplevs som negativ finns risk att det frivilliga deltagandet försämras. Enligt bilagan ur rapporten *Resursförstärkning till Skattemyndigheternas kontrollverksamhet* (1997/98:6) skriver Anders Hultqvist att både rätten till personligt oberoende och kravet på förutsebarhet är ytterst väsentliga för rättssäkerheten.

3.3.2 Ekobrottsmyndigheten

I Sverige är Ekobrottsmyndigheten den koordinerande styrkan för all ekobrottsbekämpning. De har ett nära samarbete med andra myndigheter och intresseorganisationer som Skatteverket, Finansinspektionen, Åklagarmyndigheten, Polisen, branschorganisationer och näringslivet (Ekobrottsmyndigheten, 2010).

De har ett kompetens- och kunskapscentrum för ekobrottsbekämpning. Inom Ekobrottsmyndigheten finns 410 specialutbildade åklagare, poliser, ekorevisorer och ekoadministratörer samt specialister, som jobbar tillsammans i projektgrupper för att förhindra och kämpa mot den ekonomiska brottsligheten. En betydelsefull arbetsuppgift är myndighetens insatser inom den brottsförebyggande sysselsättningen. Ekobrottsmyndigheten utreder ca 4 000 ärenden per år varav cirka 1 000 ärenden leder till åtal. De brott som Ekobrottsmyndigheten utreder är bokföringsbrott, konkursrelaterade brott, skattebrott, insiderbrott och EU-bedrägerier samt övriga komplicerade ekonomiska brott. Ekobrottsmyndigheten har en djup kompetens inom det finansiella förhållandet och näringslivsförhållanden. Ekobrottsmyndigheten är en betydelsefull remissinstans som undersöker och följer ekobrottslighetens tillväxt och föreslår lagändringar och andra ingripanden (ibid).

Samarbete med andra myndigheter sker genom att kartlägga och undersöka ekobrottslighetens tillväxt samt förhindra den ekonomiska brottsligheten ur ett helhetsperspektiv. De tar initiativ till myndighetsgemensamma aktioner samt färdigställer planer till författningsändringar som är inställda på att skapa gynnsammare förutsättningar och att effektivisera ekobrottsbekämpningen. De har även en informerande roll att underrätta om ekobrottslighet till media, organisationer, andra myndigheter och offentligheten (ibid).

3.4 Revisorn

3.4.1 Revisorns roll i samhället

Revision är en viktig process för att näringslivet och samhället ska fungera (Johansson, Häckner & Wallerstedt, 2005). Det kan vara svårare att utföra granskning av verksamhet i kontantbranschen och kräver en djupare kunskap i området i jämförelse med andra branscher. Revisorn har en betydelsefull roll i arbetet för att motarbeta ekobrott både när

det gäller misstänkt brottslighet och från ett allmänt brottsförebyggande perspektiv. Deras arbete är att kontrollera företagets årsredovisningar och bokföringar både löpande och vid bokslut (Ekobrottsmyndigheten, 2010). I krissituationer måste revisorn med jämna mellanrum följa den löpande redovisningen (Far, 2007). När revisorn utför revision ska eventuella erinringar och påpekanden meddelas till företagsledningen (Revisionslagen 7§).

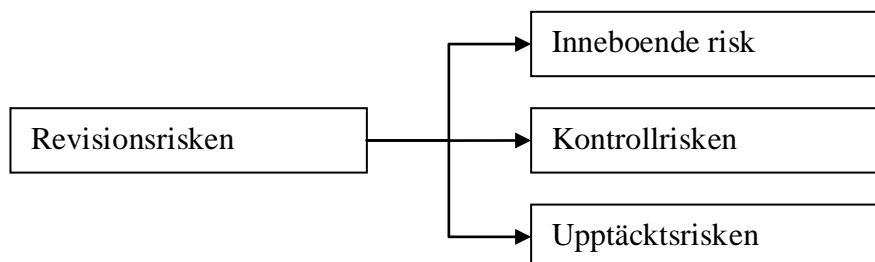
3.4.2 Revision

Revision är att granska och bedöma om bokföringen och förvaltningen har skett enligt lagen. Revisionen har betydelse för ägarna och andra intressenter som staten och kommunen. Regleringen av revisionsberättelsen finns i Aktiebolagslagens nionde kapitel (2005:551) och rapporten ska vara skriftlig. Varje revision måste planeras noga och här bestämmer revisorn vilka områden som ska granskas. Grunden är att revisorn ska skaffa sig god kunskap om företaget för att kunna utföra revisionen. En grundläggande redovisningsprincip vid revision är fortlevnadsprincipen och det antas att bolaget ska fortsätta med sin verksamhet (FAR, 2006).

Revisorns plikt och största arbetsuppgift är att kvalitetssäkra upplysning som han lämnar i årsredovisningen. Revisorer har en skyldighet att anmäla eventuell misstanke om ekonomiska brott till myndigheter (BRÅ, 2004).

3.4.3 Riskanalysen och den interna kontrollen

Riskerna som finns i ett företag delas in i fyra kategorier. Den inneboende risken (se figur 4) är att det blir fel i företagets redovisning eller i brister i förvaltningen. Kontrollrisken är risken för att företagets eget system inte upptäcker att fel begås. Upptäcktsrisken är att revisionen inte upptäcker väsentliga fel i granskningen av bolaget. Risken att revisorn gör ett felaktigt utlåtande kallas för revisionsrisken. Ett bra system minskar risken för fel i bolag och undviker kostsamma problem. En revisionsplan är en övergripande plan som visar vad och hur mycket som ska granskas (FAR, 2006).

Figur 4: De olika riskerna med revision (Egen bild)

Enligt Aktiebolagslagens 9 kap 3§ ska revisorn granska bolagets årsredovisning och löpande redovisning. Det syftar till att ge underlag för en bedömning av bolagets resultat. Vilken typ av granskning revisorn väljer beror på hur företagets interna kontroll ser ut.

Substansgranskning är att granska olika poster i resultat- och balansräkningen. Det kan vara att revisorn stämmer av en kostnadspost mot kvitton och räkningar. Substansgranskning kan även gälla en granskning av företagets lager. Enligt god redovisningssed ska revisorn löpande följa vad som sker i ett företag. Likvida medel är poster som ofta är förknippade med hög risk eftersom det med kontanter är svårare att veta vem som är rätt ägare. Revisorn bör bedöma risken för oegentligheter och fel som påverkar företagets resultat och ställning. Revisionen ska granska hur företaget följer lagens krav på information i bokföringen (FAR, 2006).

3.4.4 Revisionsberättelsen

Revisionsberättelsen är revisorns viktigaste rapport. Det är målet för revisionen och är en kvalitetsstämpel efter den avslutande revisionen. Det är den enda offentliga rapporten som lämnas. Löpande lämnas också muntliga och skriftliga rapporter i samband med den löpande granskningen. Det som lämnas löpande kan vara fel och brister och förslag till förbättringar i bolaget. Anmälningsskyldigheten uppstår när misstanke om brott har inträffat. Anmälningsskyldigheten gäller inte vid försöks- eller förberedelsebrott utan träder in när brottet är genomfört (FAR, 2006).

3.5 Yttranden om kassaregisterlagen

Vi har i följande rubrik analyserat remissvar från 3 olika förbund angående kassaregisterlagen och deras uttalanden. Dessa är Ekobrottsmyndigheten, Svenskt Näringsliv och Svensk Handel. Ekobrottsmyndighetens verksamhet har vi beskrivit i tidigare rubrik. Vi kommer först att ge en beskrivning av deras remissvar.

3.5.1 Ekobrottsmyndighetens remissvar

Ekobrottsmyndigheten kritiserar utredningen där bolag ska undantas kassaregister om kontantdelen sker i obetydlig omfattning. Enligt bokföringsnämndens uppfattning så vore det bättre om värdet framgick direkt i lagtexten eftersom syftet är en skattekontroll. En annan kritik från Ekobrottsmyndigheten är att det kan vara svårt att kontrollera vad som ska redovisas i kassaregistret och vad som inte ska vara med på grund av att det är en obetydlig omsättning, när olika verksamheter sker i samma lokal (Ekobrottsmyndigheten, 2005).

I rapporten kritiseras även de fristående kortläsare där bolaget kan komma att kringgå kassaregistret genom att registrera transaktionen på ett annat sätt. De för även fram kritik mot att sanktionsavgifter kan ges för de som inte har kassaregister som uppfyller kraven

och de tycker att sanktioner även ska gälla för de som registrerar varannan transaktion och på det sättet försöker att manipulera kassan och på så vis försöker att undgå beskattning.

De riktar även kritik mot att det råder oklarhet om skatteutredaren får medverka vid en revision av företaget. I de mål som Ekobrottsmyndigheten driver är det vanligt att ekorevisorer och skattebrottsutredare biträder polisen vid husrannsakingar (ibid). Sammantaget visar deras svar att det råder en del oklarhet i det remissvar de har skrivit och lämnat in.

3.5.2 Svensk Handels remissvar

Svensk Handel arbetar för näringspolitik och arbetsgivarfrågor för svenska handelsföretag i Sverige. De arbetar med opinionsbildningar och tar kontakt med direkta beslutsfattare. De deltar med experter i utredningar och analysgrupper. De verkar för ett fritt näringsliv och goda näringsvillkor (Svensk Handel, 2010).

Svensk Handel tar i sitt remissvar upp att vid genomförandet av lagen måste det hålla en hög säkerhet och minska incitamenten för att manipulera mätarna. De kritiserar att det måste vara klart från ett rätts säkerhetsperspektiv att systemet måste vara förutsägbart. Företagen som drabbas av högre kostnader måste vinna på att den illojala konkurrensen minimeras. Det måste vara en påtaglig risk för att för att upptäckas för den som funderar på att undvika de föreslagna konsekvenserna samt måste det finnas en klarhet i vem som ska undantas i den nya lagen (Svensk Handel, 2005).

3.5.3 Svenskt Näringsliv

Svenskt Näringsliv arbetar för att företag ska kunna verka och växa. Svensk näringsliv företräder 60000 företag. De är den ledande företrädaren för hela det svenska näringslivet. De arbetar med opinionsbildning och tar fram konkreta idéer till bättre företagsklimat (Svensk Handel, 2010).

Svenskt Näringsliv skriver i sitt remissvar att engångskostnaden för ett företag kommer att uppgå till 10 000 kr och den löpande kostnaden till 1125 kr. De räknar med att bara installationskostnaderna kommer att kosta 2,5 miljarder kr. För en seriös handlare skulle det vara sämsta tänkbara alternativ om vi har ett krav på kassaregister som inte följs upp. Det måste finnas en reell risk att den som fuskar åker fast. De anser att vid krav på kassaregister måste det ske en utvärdering efter införandet av lagen som utvärderar nyttan i förhållande till kostnaderna av införskaffandet av lagen (Svenskt Näringsliv, 2005).

3.5.4 Andra yttranden

FAR SRS och sex andra organisationer skrev under 2009 ett öppet brev om att regeringen borde skjuta på införandet av lagen om kassaregister. FAR SRS har tillsammans med Svenskt Näringsliv, Fastighetsägarna, Företagarna, LRF, Näringslivets Regelnämnd (NNR) och Svensk Handel skrivit ett brev om att regeringen borde skjuta på lagen i två år. Det är för att kravet på kassaregister är unikt och är en kostsam lösning för företagare. Eftersom staten inte har löst de tekniska problemen och bolag kan tvingas kassera fungerande system som innebär kapitalförstöring (Svenskt näringsliv, 2010).

De preciserade kraven på kassaregister är svenska och innebär att marknaden blir liten. De pressade marginalerna innebär en investering som kräver en ökad försäljning för att inte ta på lönsamheten. En frisör kan vara tvungen att klippa 800 nya kunder för att kunna investera i ett kassaregister på 20000 kr. Dessa organisationer tycker därför att riksdagen borde flyttat fram lagen två år för att reda ut de problem som lagstiftningen ställer till med (FAR, 2010).

4 Empiri

4.1 Intervju med revisor på PricewaterhouseCoopers

PricewaterhouseCoopers är marknadsledande inom revision, redovisning och beskattning i Sverige. De har 3600 medarbetare i Sverige fördelat på 125 orter. Verksamheten grundas på styrkefaktorer som bred kompetens och förståelse till klientens kultur och affärer. De strävar efter att leda och driva utvecklingen och bidra till klienters konkurrenskraft.

Vi har intervjuat Fredrik Mansén som har arbetat som godkänd revisor i 7 år och 18 år i revisorsbranschen. Mansén har kunskap om kassaregister och arbetar främst med revision.

4.1.1 Riskanalysen

Mansén anser att det är i kontantbranschen som det är enklast att undanhålla kontanter. Restaurangbranschen är en riskbransch där mycket kontanter omsätts och där den interna kontrollen ofta inte är så hög. Det är negativt för hela samhället med den ekonomiska brottsligheten, anser Mansén. Det är bra när det kommer nya kassaapparater som försvårar för de oseriösa företagen.

Mansén tror att det alltid kommer att finnas oärliga människor som begår ekonomiska brott och tycker att det är bra när samhället försvårar för dessa personer. Han anser att det kan vara svårt att veta hur samhället ska angripa den ekonomiska brottsligheten eftersom den är komplicerad och svår att hantera.

4.1.2 Kassaregister

Mansén tycker att ekonomisk brottslighet har uppmärksammats mer i samband med införandet av kassaregisterlagen och menar att det är bra. Enligt Manséns uppfattningar kring lagen kan kassaregistret leda till att vi börjar tänka på ett nytt sätt och att företagare systematiskt börjar bokföra händelser som tidigare kanske inte har blivit bokförda. Det kan vara ett sätt att öka viljan att betala sin skatt och att förbättra legitimiteten att betala skatt. Han anser att Skatteverket har ändrat sin inriktning och börjat agera mot branscher som har en historisk stor andel som arbetar svart.

Kassaregistret kan även leda till att revisorer kan göra bättre granskningar vilket ökar säkerheten för det kontanta systemet. Lagen kan öka medvetenheten hos företag om att ha god intern kontrollmiljö och veta var alla transaktioner hamnar, berättar Mansén.

Enligt Mansén är nackdelen med kassaregister att företagare kan tycka att det kan bli en stor engångskostnad för verksamheter med en lite mindre omsättning. Mansén har i sitt

arbete mött en del kritik av klienter som anser att det är en stor investering att göra för en liten företagare. Samtidigt tycker många företagare att det är bra för de seriösa företagen.

Genomförandet av lagen kan anses vara gjort lite för hastigt och att detaljer i lagen inte har tänkts igenom ordentligt. Skatteverket skulle ha varit tydligare i sina krav på näringsidkare och vilka krav som ställs. De borde ha väntat med att införa lagen i ett halvår menar Mansén. Ett kassasystem är egentligen ett litet affärssystem och på PricewaterhouseCoopers arbetar de för att klienterna ska känna sig trygga med hanteringen av sina intäkter både i den manuella processen och i själva kassasystemet.

Kassaregistret kan vara ett hjälpmedel för revisorerna i samband med bokföringen och Mansén känner att han kan lita mer på de nya kassaapparaterna än på de gamla som gick att manipulera. Det var även leverantörer av de gamla kassaregistren som ingick i brottsligheten och hjälpte näringsidkare att manipulera kassorna för att slippa beskattning. Bara tillkomsten av lagen kan förbättra medvetenheten att bokföra händelser. Inkomsterna har alltid varit den svåraste posten att kontrollera i ett kontantföretag anser Mansén.

Manséns förhoppningar med systemet är att det ska vara svårare att manipulera de nya kassaregistren och han tror att staten får in mer i skatt genom dessa. Han anser inte att staten ska gå in och ge bidrag till näringsidkare utan varje företag ska kunna driva sin verksamhet. Driver en person verksamhet ska man ha råd att skaffa en kassaapparat anser Mansén. Hans förväntningar med lagen är att det ska minska bokföringsbrottens omfattning och att det systematiska fusket ska minska. Det systematiska fusket kan vara att bolag låter bli att redovisa var tionde försäljning och undanhåller intäkterna för beskattning. Mansén säger att vi aldrig kommer åt fusket helt utan han tror att det alltid kommer finnas folk som fuskar och letar efter tillfällen att begå brott. Det är väldigt svårt för revisorer att upptäcka att bolag manipulerar kassaapparater. Revisorer ska göra en mer övergripande bild av den interna kontrollen i sin granskning av företagen menar Mansén.

4.1.3 Kontrollen

Mansén arbetar med att göra kontroller av företag och minst en gång per år kontrolleras företagen i samband med bokslut. Då görs en dokumentation hur kontanthanteringen i kassaregistret har skett samt hur den löpande bokföringen hanterats i den dagliga verksamheten. Vid orena revisionsberättelser bedöms tillförlitligheten i bokföringen. Det är större risk att få oren revisionsberättelse i kontantbranschen. Mansén har vissa arbetsmoment vid revision som han går igenom i sin bedömning av företaget. Visar bokföringen att allt har gjorts på ett korrekt sätt enligt lagen lämnar de ingen oren revisionsberättelse.

4.1.4 Oren revisionsberättelse

Revisorerna är skyldiga att anmäla om de misstänker att brott har begåtts i ett företag. Mansén tycker att det är lättare att begå brott om det är ett kristillfälle i ett bolag. Då är det ett sätt att försöka skydda sitt företag.

De varningssignaler som Mansén använder vid kontantförsäljning är en onormalt hög kassa och en allmän oreda i bolagets redovisning. Det kan även vara onormalt höga återköp med många felslag som har skett under en tidsperiod. Det är en helhetsbild som Mansén vill få fram och då är det bra att analysera vissa varningssignaler som kan ge ledtrådar till bokföringsbrott. Vid oreda i bolaget kontaktar de näringsidkaren och försöker att löpande förbättra den interna kontrollen.

Skatteverket kan anmäla revisionsbolaget om de inte har utfört en ordentlig revision och de blir då anmälda till revisorsnämnden som gör en granskning av den aktuella revisorn. Det är inte vanligt att myndigheter anmäler revisionsbolag utan det är mer vanligt att näringsidkare anmäler revisorer då de anser sig blivit felaktigt rådgivna av revisorer. Mansén tror dock att PWC har ett gott förtroende bland myndigheter eftersom de har en lång historisk bra bakgrund.

För att lämna en oren revisionsberättelse i kontantbranschen krävs det att mycket ska vara fel i redovisningen och att företagaren inte rättar till de brister som revisorn har granskat. Då ska Mansén misstänka att intäkterna inte går att fastställa i det aktuella företaget. Kassaregistret kan i detta fall vara ett bra hjälpmedel där revisorer får mycket användbar information om de aktuella intäkterna och kan vara ett bra sätt att förhindra bokföringsbrott.

4.2 Intervju med revisor på Ernst and Young

Ernst & Young har såväl branschens mest nöjda kunder som de mest kompetenta medarbetarna enligt tidningen Affärsvärldens undersökning Finansbarometern 2008 (Ernst and Young, 2010). Vi har genomfört en intervju med Lai Ly som arbetar på Ernst and Young Boråskontoret med ca 35 personer. Han har jobbat på EY sedan 2005 och jobbat med redovisning sedan 1998. Han jobbar i huvudsakligen med revision av fåmansbolag.

4.2.1 Riskanalysen

Ly tycker att restaurang- och byggbranscher är stora riskbranscher för ekonomiska brott men tror att det förekommer ekonomisk brottslighet i alla branscher. Ekonomiska brott är inte en bra företeelse men makroekonomiskt sett finns en godtagbar nivå en godtagbar nivå som han tror kommer att finnas i en marknad. Det kommer alltid finnas påhittiga

människor som hittar metoder för att komma runt systemet och på det sättet begår ekonomiska brott.

Redovisningsskandaler påverkar medvetenheten för den ekonomiska brottsligheten och får oss att börja tänka på ett annat sätt om ekonomiska brott, kommenterar Ly. Det kan ha en påverkan på samhället som leder till att det börjar fokuseras mer på de ekonomiska brotten.

Risken i kontantbranschen är att företag försöker undanhålla kontanter och folk som hamnar i kris handlar inte så rationellt och gör vissa brottsliga åtgärder för att skydda sin verksamhet. Brottsligheten kan vara att de börjar ta ut svarta löner och på det sättet övergår till att begå systematiska bokföringsbrott.

4.2.2 Kassaregistret

Ly förmodar att kassaregistret kommer hindra många företag från att begå ekonomisk brottslighet och att många inte kommer att våga utsätta sig för den större risken att åka fast för bokföringsbrott. Det här är en bra effekt som kan få de ekonomiska brotten att minska menar Ly.

Nackdelen med kassaregistret enligt Ly är att det införts för fort och att många seriösa företag upplever att de inte har tillräckligt med information om hur de ska göra för att uppfylla kraven. Enligt Ly skulle det vara mer information till företagare om hur de ska göra med kassaregistret. Det upplevs som att staten inte har gjort en tillräckligt stor utredning innan lagen började gälla utan att lagen har framtvingats för fort. Ly menar att kassaregistret kan vara en stor kostnad för små företag och att det vid starten av lagen inte fanns tillräckligt många kassaregister för försäljning som gav effekten att försäljningspriset på kassaapparater blev för höga för små företagare.

De flesta av klienterna Ly arbetar med har inget emot kassaregistret utan ser det som ett bra sätt att få ett system som kan kontrolleras. Ly hade gärna höjt undantagsgränsen på 169 600 eftersom en liten godisbutik kan ha svårt med en så stor investering i verksamheten. Det blir en stor kostnad för företagare med en liten omsättning. Han tror inte att subventioneringar av staten hade varit en bra lösning utan det skulle ha varit en bättre utredning innan lagen sattes i verket.

4.2.3 Kontrollen

När Ly utför revision granskar han vilken kassaapparat och programvara företaget har och han tittar även på om bolaget har en bra rutin i att hantera kontanter och hur organisationsstrukturen ser ut.

De varningssignaler som Ly tittar på är om det är mycket felslagningar i kassan eller om det är mycket öppningar av kassalådan. Det kan variera beroende på vad för typ av kassaapparat som företagaren använder. Ly tittar på de kvitton som företagaren har i sin

kassa och jämför med kontanterna. Ibland kan det vara svårt med kassaapparater som har en avancerad mjukvara. Ly säger att de som arbetar mycket med kontantbranschen kan ha stor hjälp av det nya kassaregistret i samband med revisionen av företaget. Han tror att det kan ta upp till tre år att göra en uppskattning om de nya apparaterna är så bra som de ska vara.

4.2.4 Oren revisionsberättelse

En revision omfattar ett stort område och behandlar hur den ekonomiska hanteringen i verksamheten har hanterats i verksamhet. Ly granskar om verksamhetsansvarige har följt bokföringslagen och även hur skatterna är redovisade. Vid en tillsägelse rättar de flesta ofta till sin interna kontroll och förbättrar den. Ly anser att det fungerar bra med samarbetet med sina klienter. I sitt arbete försöker Ly vara proaktiv och vara ute på bolagen någon gång per år för att se hur den interna kontrollen ser ut. Intern kontroll är viktigt i en organisation och företagaren har ansvar för vad som händer i verksamheten. Han tycker de flesta småföretag har bra kontroll och det gäller att ha bra rutiner i sin hantering. Ledningen ska veta var pengarna tar vägen och vem som gör insättningar och uttag ur kassan.

Riskfaktorer i restaurangbranschen kan vara en så låg bruttovinst att företagaren inte ska kunna överleva på den låga vinsten. Då gäller det att vara uppmärksam på vad som händer i det företaget.

Enligt Ly är det bra med anmälningsplikten eftersom revisorerna har en viktig kontrollfunktion i samhället. Revisorer ska se till så att företagaren har allt i sin ordning. Ly tycker att lagen är oklar vad gäller gränsen för anmälningsplikt. Enskilda revisorer kan råka illa ut för att de tolkar anmälningsplikten på ett annat sätt än Revisorsnämnden, t.ex att en revisor inte anmält ett företag på grund av osäkerhet över när plikten börjar gälla, och att denne sedan får en myndighet på sig som anser att de borde ha anmält företaget. När revisorn blir anmäld sker en granskning av Revisorsnämnden som gör en utredning på den aktuella revisorn. Skulle utredningen leda till att revisorn har brutit i sitt agerande kan denne förlora sin revisorsbehörighet. Vid en anmälan skickar revisorn kopior på revisionen till Skatteverket och Revisorsnämnden som sedan gör en bedömning i hur den aktuella revisionen har följt de lagstadgade kraven.

Revisorn har inte lika mycket tid att lägga ner på granskningen som Skatteverket har när de utför en taxeringsrevision utan försöker få en mer övergriplig bild av bolaget berättar Ly. Det enda samarbetet som sker med Skatteverket är när en revisor anmäler en klient enligt lagen.

4.3 Intervju med Skatteverket

Fredrik Almqvist är skatteinformatör och har jobbat inom Skatteverket i elva år. Han har en utbildning inom ekonomi och är kunnig i den nya kassaregisterlagen som han informerar företagare om i sitt dagliga arbete.

Mikael Petterson är skatterevisor och har jobbat fyra år på Skatteverket. Han arbetar med specialisering ekonomiska brott. Pettersson har en utbildning inom ekonomi och är väl insatt i den ekonomiska brottsligheten inom kontanthandeln.

Skatteverket har ca 100 anställda i Borås, därav ca 70 % ekonomer och 25 % jurister. De har processförare som driver processer i domstolar.

4.3.1 Ekonomiska brott

I en skatteutredning är de ute proaktivt och granskar företag och det är ofta vid skatteutredningar som de upptäcker ekonomiska brott. Det kan vara bokföringen i ett företag som är bristfällig och det görs då en brottsanmälan. Det görs om misstankar om brott finns. I kontanthandeln finns beloppsgränser för vad som skall anses som grovt skattebrott. För att Petterson ska anmäla till åklagaren krävs att företaget har gjort brottet med uppsåt eller genom grov oaktsamhet. Han tror att kontantbranschen är utsatt för ekonomisk brottslighet för att det är enkelt att undanhålla kontanter. Om vi jämför mellan att köpa en tv och att klippa sig så vill vi ofta ha ett kvitto om vi köper en tv medan vi ofta kan strunta i att få ett kvitto vid klippningen av håret. Dessutom kräver stora butikskedjor att deras anställda lämnar kvitto.

Almqvist anser att det är en skyldighet att anmäla brott och menar att de gör en samlad bedömning där företagaren får komma med sina förklaringar om den aktuella händelsen. Alla företagare behandlas på lika villkor och får likadan behandling där de gör ett övervägande om att påföra en avgift på företaget. Almqvist tycker inte att stress kan vara en förmildrande omständighet utan anser att det är företagsledarens ansvar att ha en bra intern kontroll. Näringsidkare har ansvaret för den interna kontrollen inom verksamheten och ska förhindra att ekonomiska brott sker i företaget. Genom att ha en bra intern kontroll undviks oavsiktliga fel i företaget som kan leda till bokföringsbrott. Näringsidkare ska upprätta ett system för den interna kontrollen samt se till att regler och anvisningar antas för den interna kontrollen. Petterson säger att de vid Skatteverkets kontroller eller oanmälda besök bör ha en mjukare inställning i början och vara avhållsamma med sina kontrollavgifter. Om ett bolag kan bevisa att det har försökt att få fram ett certifierat kassaregister i rätt tid men inte lyckats kan de i vissa fall ta hänsyn till det. Ett gott samarbete med företagen skapar bättre förutsättningar och möjligheter att få en fungerande kommunikation. Vid bokföringsbrott kan skatterevisorn gå in och titta på inköpen i verksamheten och göra en jämförelse med de kvitton som finns. Det som kan vara svårt är om näringsidkaren har svarta inköp av varor.

4.3.2 Risker

Pettersson menar att en stor risk i kontantbranschen är att näringsidkaren inte tar upp en intäkt till beskattning. Det kan även vara en näringsidkare som köper in privata saker som inte tillhör företaget. När näringsidkaren har mycket kontanter och inte har ett fullgott kassasystem så är det en stor risk att han tar tillfället och undanhåller kontanter för beskattning. Äldre kassaapparater har näringsidkare kunnat manipulera som de vill. De har kunnat stoppa in en programvara i kassaapparaten som tar bort en dags försäljning. De kan likaså ha manipulerat kvittot så att det ser ut som ett normalt kvitto men att det inte registreras i systemet. Skatteverket jobbar mycket med svart arbetskraft inom byggbranschen säger Almqvist och där är det oftast en grövre kriminalitet med grova brottslingar. Skatteverket måste verkligen kunna bevisa att de begår bokföringsbrott för annars så räcker bevisen inte hos en åklagare och det kan vara svårt i vissa fall i kontantbranschen.

4.3.3 Kassaregister

Almqvist anser att kassaregisterlagen är en bra lösning för Skatteverket i kampen mot ekonomisk brottslighet. Nu kan Skatteverket vara mer aktiva i sin bekämpning och göra besök hos företag och på det sättet arbeta mot den ekonomiska brottsligheten. Almqvist berättar att lagen har ändrats och nu kan skatterevisorn gå och köpa någonting i en affär och sedan komma tillbaka samma dag och räkna kassaapparaten för att se om företagaren har undanhållit beskattning. De kan vara ute på restauranger och aktivt observera hur kunder gör sina inköp och sedan göra en samlad bedömning för om det råder misstanke om bokföringsbrott på den aktuella restaurangen.

Kassaregistret kan visa hur många gånger som en näringsidkare har öppnat kassalådan på en dag. Har en näringsidkare öppnat kassalådan många gånger under tre timmar och sedan inte redovisar någon försäljning kan det vara ett bevisvärde i den samlade bedömningen mot näringsidkaren. Denna bedömning samtidigt som Skatteverket varit på restaurangen och räknat kunder kan vara ett bevis för en åklagare i sin rättegång mot näringsidkaren.

Almqvist anser inte att kostnaderna för investeringen av kassaregistret är för stora utan anser att det är leverantörerna av kassaregister som inte är tillräckligt förberedda för den nya kassaregisterlagen. Vid starten av lagen fanns det för få tillverkare av kassaapparater, vilket gav effekten högre priser på apparaterna. Branschorganisationerna skulle varit mera aktiva och förutseende i framtagandet av kassaregistren tycker Almqvist. Han tycker också att kostnaden för kassaregister är något som varje näringsidkare bör beräkna i sin budget. När näringsidkaren inte registrerar försäljningen i kassan ska det ses som ett bokföringsbrott och här kan kassaregistret vara till en stor hjälp i Almqvists arbete.

Almqvist menar att kassaregistret är en förenkling för de näringsidkarna som använder systemet eftersom de kan få fram vilken försäljning de har haft på mat och dryck, vilket kan vara en hjälp i den löpande bokföringen. Det som registreras i kassans svarta låda kan

endast tas fram av Skatteverket och endast vissa personer i Sverige har behörighet att gå in i den svarta lådan och göra en kontroll. Det som Skatteverket upplever från näringsidkare om kassaregister är att de tycker det är en bra funktion som gör det möjligt att kontrollera de oseriösa verksamheterna. De skattebetalande företagen som har mycket konkurrens tycker det är bra att Skatteverket får mer resurser till att bekämpa den ekonomiska brottsligheten som de anser vara hård i vissa kontantbranscher. Det är väldigt många administrativa företeelser i kassaregisterlagen som inte är genomtänkta i dagsläget. Almqvist berättar att när en lokal tillfälligt upprättats för näringsverksamhet kan lokalen omfattas av undantaget torghandel. Konsekvenserna av det blir att näringsidkarna för denna lokal inte behöver ha kassaapparat och kan därför begå bokföringsbrott. Det kan näringsidkaren göra även om det finns en omsättning på två miljoner i den tillfälliga verksamheten. Almqvist ser både för och nackdelar med att ha ett undantag på företag med en omsättning på 169 600 kr. Borås frisörförening som företräder Borås frisörer ville sänka gränsen eftersom det finns många som inte omfattas av gränsen, och då kan de fortsätta sin verksamhet utan kassaregister. Det kan göra att de som bedriver svart handel kan fortsätta med sin olagliga verksamhet för att de inte kommer över gränsen.

Manipulering av kassaapparater kan uppstå när näringsidkare kopplar till en apparat på det nya kassaregistret och det då blinkar en lampa som visar att apparaten fungerar. Apparaten kan då se ut som en vanlig apparat men registrerar ingen försäljning. Vid manipulering av kassaapparaten beräknas det som ett uppsåtligt brott som kan ge ett civilrättsligt straff enligt Brottsbalkens 11:5§ bestämmelser. Leverantörer som säljer kassaapparater måste uppfylla Skatteverkets krav på granskning av kassaregister. Det kan för enskilda näringsidkare vara svårt att veta vilka kassaapparater som är godkända leverantörer. Det beror på att Skatteverket inte har hunnit gå igenom och godkänna alla kassaapparater ännu. Det som vore förödande vore om en näringsidkare köpte en kassaapparat och den senare inte blir godkänd av Skatteverket berättar Almqvist. Skatteverket får inte säga vilken leverantör som de tycker har de bästa kassaapparaterna utan ska förhålla sig neutrala till leverantörerna. Men Almqvist säger samtidigt att självklart finns det leverantörer som är mer tillförlitliga än andra.

Almqvist tycker inte att staten ska subventionera kassaapparaterna utan anser att varje näringsidkare ska ha en sådan lönsamhet att de ska klara av att göra en investering av kassaapparater. Har näringsidkare en verksamhet så ska de klara av att betala löner och samtliga kostnader runt omkring verksamheten och därmed också en kassaapparat. Almqvist kan förstå vissa småföretagare som tycker det är dyrt med kassaregister. Han tror att det beror på att det gick för fort med kassaregisterlagen när den togs fram och leverantörerna hann inte tillverka i den takt som företagarna krävde.

Almqvist är orolig för att ekonomiska brottslingar ska klara av att lura systemet genom att ta fram en programvara som undanhåller försäljningen. Han misstänker att vissa kunniga personer inom dataprogrammering kommer att kunna ta sig in i systemet och försöka manipulera det på något sätt. Vid manipulationer av kassaregistret är det alltid bokföringsbrott som åklagaren yrkar på.

Almqvist och Pettersson tycker båda att kassaregistret kan vara till en fördel för konkurrensen. Almqvist berättar att han tror det är en stor fördel för de seriösa frisörerna i stan eftersom han tror det är mycket svart arbete som förekommer där. Det som ska sparas av verifikationerna varje dag är alla inslag som har skett i kassaapparaten. Z-rapporten visar dagens försäljningar och det är också en del som ska sparas enligt bokföringslagen. Almqvist anser att kunskapen om hur kassaapparaten fungerar har varit för dålig hos revisorer. Han anser att en revisor ska kunna ta fram teknisk fakta ur en kassaapparat och ska kunna gå igenom kassaapparaten för att se dagens försäljning. Almqvist och Pettersson har stora förhoppningar på att kassaapparaten kommer bli en stor fördel för revisorer i deras verksamhet och i sin tur kommer många företag att sköta sin bokföring. De tycker att Skatteverket skulle få mer pengar till att bekämpa den ekonomiska brottsligheten och på det sättet skulle staten få in mer kapital till statskassan. När staten minskar resurserna för Skatteverket så minskar även skatteintäkterna. Almqvist menar att om personer vet att risken för att åka fast näst intill är obefintlig så kommer det att locka många till att ta tillfället i akt och begå bokföringsbrott. Han menar att vissa branscher skulle få en bättre granskning som skulle ge mycket större skatter. De tycker att de inte hinner med att behandla alla brott som kommer in i vissa områden och skulle vilja ha mer resurser för att förebygga ekonomisk brottslighet.

4.4 Intervju med Ekobrottsmyndigheten

Ove Jäverfelt är vice chefsåklagare på Ekobrottsmyndigheten i Borås. Ekobrottsmyndigheten i Borås har sex poliser, en åklagare, två ekonomer och en sekreterare. Vi har i tidigare kapitel skrivit om Ekobrottsmyndighetens verksamhet.

4.4.1 Ekonomiska brott

Enligt Jäverfelt har restaurangbranschen historiskt varit utsatt för ekonomisk brottslighet. I branscher med ekonomisk brottslighet har Ekobrottsmyndigheten en viktig brottsförebyggande roll där de informerar företagare vad som gäller för deras verksamhet. Verksamheten i Borås har i huvudsak en brottsutredande roll där de utreder om ett ekonomiskt brott har begåtts. Det kan vara när Skatteverket har upptäckt en manipulation i kassaregistret som de lämnar över till Ekobrottsmyndigheten som väcker ett åtal mot företagaren.

4.4.2 Kassaregistret

Det vanliga sättet att fuska i kontantbranschen tror Jäverfelt har varit att företag inte slår in sin försäljning i kassan. Det andra sättet tror han har varit att företag manipulerat kassan så att den inte registrerar försäljningen på ett korrekt sätt. De nya kassaregistren ska vara svårare att manipulera och näringsidkare ska inte kunna undanhålla försäljning på samma sätt som tidigare.

När Skatteverket gör en utredning av en restaurang och ser att det ska vara 1000 kr och det istället är 2000 kr i kassan kan de göra en bedömning att företagaren har fuskat menar Jäverfelt. Då är det Ekobrottsmyndighetens uppgift att kunna bevisa att det har varit så varje dag hos företagaren. Att kunna bevisa att det har varit så en längre period tycker Jäverfelt är det svåra i kontantbranschen. Det som kan vara ett bättre bevis är om företagaren har ett manipulerat kassaregister. Då gör företagaren sig skyldig till ett bokföringsbrott och riskerar ett straff om det sker med uppsåt. Ekobrottsmyndigheten arbetar genom att gå ut och undersöka om det sker någon ekonomisk brottslighet på företag och upptäcker de något kan de ge tips till Skatteverket som kan göra en revision på det misstänkta företaget. Kassaregistret kan göra det svårare för de som vill begå ekonomiska brott eftersom de måste lägga pengarna vid sidan av kassaapparaten istället.

De upplysningar som kommer från allmänheten om ekonomisk brottslighet är ofta inom byggsektorn säger Jäverfelt. Där händer det ofta att företag betalar ut svarta löner. Upplysningarna om ekonomisk brottslighet inom restaurangverksamheten är däremot inte så vanliga utan har bara skett ett fåtal gånger de senaste tio åren. För att Ekobrottsmyndigheten ska utreda brott krävs det att brottet har begåtts av företagare. Det krävs en viss bevisbörd innan åklagaren kan börja utreda brottet. Ekobrottsmyndigheten kan tipsa Skatteverket om de hyser misstankar om att det finns verksamhet som försöker undanhålla beskattning. Det som Ekobrottsmyndigheten kan göra i byggbranschen är att spana mot misstänkta svartbyggen och därefter beräkna hur många som jobbar där.

Jäverfelt anser att restaurangbranschen är en konkurrensutsatt bransch där mycket svarthandel pågår. Där det finns mycket konkurrens är det också större risk för svarthandel. Han tror att det i storstäderna kan vara så att restauranger med ekonomisk brottslighet även får in annan brottslighet i verksamheten som kan vara olaglig sprit, narkotika och kriminella gäng.

Jäverfelt tycker att kassaapparaten kan vara en stor investering för en liten företagare men han tycker att det måste finnas ett system där företag kan konkurrera på lika villkor. Som det ser ut idag på marknaden för frisörer kan många hålla onormalt låga priser på sina klippningar eftersom de inte betalar någon skatt. Det leder till en snedvriden konkurrens på marknaden där de som måste hålla normala priser inte får lika mycket kunder som de som har lägre priser. Jäverfelt menar att det skulle varit en längre övergångsperiod av lagen eftersom näringsidkare och leverantörer inte har varit tillräckligt förberedda för vad som krävdes av lagen.

När brott har begåtts så beslagtar Ekobrottsmyndigheten kassan i verksamheten. Går kassan inte att manipulera så räknar de kassan för att se vad företaget har gjort för transaktioner för att se om det stämmer med den kontanta delen. Det som Ekobrottsmyndigheten analyserar i en brottsutredning är att behandlingshistoriken stämmer överens med kontanterna. Det Jäverfelt är övertygad om skulle vara ett säkert kontantsystem är att alla skulle betala med kontokort. Då skulle alla betalningar gå in på kontot direkt och det kan vara ett bättre sätt att se var kontanterna har försvunnit samt hur mycket kontanter som har kommit in i verksamheten. Det ger enligt Jäverfelt ett högre bevisvärde i brottsutredningar där Ekobrottsmyndigheten kan se hur pengar har kommit

in i företaget. Idag ska kunden begära kvitto och det kan göra att det blir ett säkrare system som förhindrar ekonomiska brott eftersom kontanterna ska registreras i kassaapparaten. Ekobrottsmyndigheten arbetar även med större ekonomiska brottslingar som verkar organiserat.

Han tycker att undantagen i kassaregisterlagen kan vara lite låga i förhållande till omsättningen. Skatteverket skulle ge dispens till vissa företag som inte har så stor omsättning. Det skulle vara ett system som baserades på hur mycket de hade i omsättning och som var lite högre än dagens 169 600 kr. Enligt Jäverfelt ska staten inte ge några subventioner till kassaregisterlagen eftersom han tror att det ekonomiska systemet påverkas på ett negativt sätt om det sker. Han anser att varje näringsidkare ska kunna ha råd med den investeringen som krävs.

4.4.3 Samarbetet

Jäverfelt upplever att samarbetet med andra myndigheter fungerar utmärkt. Ekobrottsmyndigheten har ibland varit med när Skatteverket har gjort sina revisioner. Han ser närheten som en fördel eftersom Skatteverket endast ligger 100 meter från kontoret och Polismyndigheten ligger högst en kilometer bort.

4.5 Vivåga Frisörsalong

Lena Apelgren har jobbat 14 år på Vivåga frisörsalong i Borås centrum. Vivåga drivs som aktiebolag och har en omsättning på 13 miljoner kronor fördelat på tre olika bolag varav ett av bolagen är Vivåga frisörsalong. En genomsnittlig klippning kostar ca 370 kr och salongen i Borås har ca 13 anställda.

4.5.1 Kassaregister

Vivåga har investerat i kassaregister men inte börjat att använda systemet beroende på fördröjningar från leverantörens sida. Enligt Apelgrens åsikter borde staten ge mer i bidrag för kassaregistret och att kassaregister kan medföra stora fördelar för de verksamheter som bedriver laglig verksamhet i stan. Apelgren tycker att samarbetet med Skatteverket fungerar bra och nämner att de har ca tre kontroller av verksamheten per år. Sedan två år tillbaka har Skatteverket en kontroll av personal som kallas personalliggaren, vilket innebär att verksamheten måste fylla i vilken personal som jobbar i frisörsalongen. När Skatteverket kom för att göra en kontroll på salongen upplevde hon inga problem med samarbetet utan tyckte att Skatteverket var hjälpsamma och kontrollerade en del av personalen som jobbade på salongen för att se så att ingen arbetade svart. Det är viktigt att Skatteverket utför sina kontroller på ett tryggt och flexibelt sätt så att affärerna inte besväras anser Apelgren.

4.5.2 Kontroller och samarbete med myndigheter

Apelgren tycker att samarbetet fungerar bra mellan bolaget och revisorn. Hon anser att straffavgiften som Skatteverket kan ta ut på 10 000 kr är bra. Apelgren tycker att kostnaden av kassaapparaten kan vara en nackdel eftersom det är en stor investering för frisörsalongen. Det kan vara mycket pengar för en del företagare men hon menar ändå att man får se det positiva i investeringen eftersom Skatteverket får bättre kontroll på kontanthandeln.

All manipulering av kassaapparater resulterar i en illojal konkurrens där de oseriösa företagen kan sätta lägre priser på sina tjänster och produkter. Apelgren tänker att staten på lång sikt gynnas av skatteintäkterna och att en del av den olagliga verksamheten kommer försvinna. Det är bra att det finns en utökad kontroll av kontanthandeln och att det uppkommer en ny lag om godkända kassaregister anser Apelgren. Frisörföretagen är medvetna om att det finns mycket manipulation och svarta intäkter inom branschen. Branschen präglas av överetablering och utbudet är större än efterfrågan på tjänsterna. Därför är det betydelsefullt med denna lagstiftning som kan förbättra konkurrensen och slå undan benen på oseriösa näringsidkare, säger Apelgren avslutningsvis.

4.6 Barber Shop Frisörsalong

Iman Khalaf är hårdesigner har ägt salongen i 6 år. När han startade hade Khalaf en omsättning på 700 000 kr. Idag har han en omsättning på 1,1 miljon kr och driver företaget som ett aktiebolag. Företaget har 3 inhyrda frisörer som arbetar i salongen. En klippning kostar ca 400 kr. De strävar efter att vara den bästa salongen med bäst klass i Borås.

4.6.1 Kassaregistret

Khalaf har köpt kassaapparaten och betalat en kostnad på 42 000 kr samt en serviceavgift på 1000 kr per månad. Det har medfört en ökad hyreskostnad för de inhyrda frisörerna som skulle täcka den ökade investeringen. Det har även inneburit att Khalaf har fått höja kostnaderna för ett antal tjänster i butiken. Khalaf anser att kassaregistret är ett bra system som kommer att få oseriösa salonger att försvinna. Han tycker att somliga salonger i Borås har låga priser som kan bero på att de har oseriös verksamhet. Han tror att en frisör inte kan klara av att bedriva verksamhet om de bara har ett pris på 120 kr. Han finner att vissa i branschen bara ser kortsiktiga vinster och inte tänker långsiktigt på bolagets verksamhet eller tillväxt. Khalaf upplever att det finns mycket konkurrens från andra salonger och antar att det alltid finns sätt att kringgå lagen. Han anser att Skatteverkets kontroller fungerar bra och att böterna som frisörsalongerna kan få är bra men att Skatteverket borde ha visst hänsynstagande i vissa omständigheter.

4.6.2 Kontroller och samarbete med myndigheter

Samarbetet med revisorn upplever Khalaf fungerar bra. Skatteverket har direktkontakt med kassaregistret som kan göra kontroller genom att gå in i salongens register. Kunden får regelmässigt kvitto men i vissa fall kan även han göra fel och glömma kvitto. Khalaf är medveten om att det finns möjligheter att kringgå kassaregistret eftersom Skatteverket har sagt att det går att kringgå på vissa sätt. Khalaf upplever att kassalagssystemet kommer att ta lång tid att lära sig eftersom det är ett avancerat system som tar tid att vänja sig vid.

Han tycker staten borde hjälpa till med att eventuellt subventionera kassan för det är en stor kostnad som kommer ge förlust till hans företag detta år. Khalaf känner att dessa omkostnader kan ge press på att salongen måste göra en större vinst de åren som kommer efter att investeringen gjorts. Det är viktigt att budgetera i ett företag och se att kostnaderna inte blir för höga menar Khalaf.

Han förstår inte företagare som är emot den nya kassaregisterlagen eftersom alla borde ha intresse av att stärka den vita ekonomin. Han anser att om alla började tänka på att betala skatt skulle vi få ett välfungerande skattesystem där medborgare får ett skydd mot skatteundandragande. Hans förhoppningar med den nya lagen och de nya apparaterna är att det ska bli omöjligt att fuska med inkomstuppgifterna och smita från skatten. Tanken är att hederliga handlare slipper konkurrens från företag som inte betalar skatt. Nackdelen med lagen är att kassaapparaten är den stora investeringen som krävs för att uppfylla lagens krav. Det är inget man snyter ur näsan, bara så där och det har gått lite för fort, men Khalaf står helhjärtat för tanken att skydda seriösa näringsidkare samt komma åt svartaffärer.

4.7 Albrechts lunchrestaurang

Albrecht lunchrestaurang är ett aktiebolag och ägaren heter Richard Albrecht. Restaurangen har funnits sedan 2001. Restaurangen har ingen direkt konkurrens och priserna på det övriga sortimentet är ganska låga. Verksamheten befinner sig på Högskolan i Borås och säljer mat och dryck. Britt-Louise Sohlström var vår respondent och hon jobbar som personalchef och inköpschef.

4.7.1 Kassaregister

Sohlström förstår inte varför Albrecht lunchrestaurang ska behöva skaffa ett kassaregister. Hon tycker att skolrestaurangen bör vara med i undantagslistan. I den verksamhet som restaurangen befinner sig i anser Sohlström att det inte finns någon möjlighet att manipulera kassan. Restaurangen samarbetar med skolan som i sin tur ägs av staten. Kassaregistret har kostat 100 000 kr för fyra nya kassaregister som är uppdelade i fyra mindre caféer i skolbyggnaden. Kassarullarna kostar 1500 kr i månaden och Sohlström kommenterar att det är alldeles för mycket pengar. Hon tycker att staten

borde ha hjälpt till med en del av kostnaden och hon fruktar att det kan bli en väldigt stor kostnad och en svår fas för en mindre företagare att överleva. Albrecht lunchrestaurang har låga priser på sitt sortiment, därför blir kostnaden för kassaregistret stora för verksamhetens budget. Det är mycket pengar som krävs för att få till investeringen, förklarar hon.

4.7.2 Kontroller och samarbete med myndigheter

I början kontrollerade Skatteverket restaurangen två gånger per år. I år har Skatteverket inte utfört några kontroller på restaurangen. Sohlström anser att straffavgiften för misskötsel är för hög. Hon tycker att det är orättvist att ett företag som har skött sina affärer på ett riktigt sätt ska drabbas av en högre kostnad. Kassaapparaten har dessutom medfört mer pappersförbrukning för verksamheten. Denna förbrukning har ökat rörelsens kostnader ytterligare. Hon anser att det förekommer skillnader i mindre företag där den interna kontrollen inte är så hård och där det kan vara lättare att undanhålla kontanter. Det finns alltid kryphål att kringgå systemet och oseriösa företag kommer att kunna fortsätta undanhålla beskattningen.

4.8 Café Bakgården

Café Bakgården har ca 4 heltidsanställda med cirka 3 som tas in som extra anställda. Bolaget bedriver restaurang och caféverksamhet. Börje Nyman äger Bakgården som ett AB tillsammans med sin fru. Nyman har arbetat 16 år på Café Bakgården och är vår intervjuperson.

4.8.1 Kassaregistret

Nyman tycker att lagförslaget har gått en aning för fort fram. Bakgården beställde sitt kassaregister i september och har fortfarande inte fått den levererad. Han anser att hela projektet med kassaregister har blivit ett fiasko. Bakgården har betalat 50 000 kr för sitt kassaregister och Nyman tycker att det är en orimlig kostnad för en mindre företagare. De har även en löpande kostnad för kassaapparaten som är en serviceavgift på 500 kr per år. Det leder i sin tur till en ökning i kostnaderna på råvaror och andra produkter. Det enda som Nyman tror kommer att bli bättre med kassaregistret är att de kommer att få ett mer specificerat kvitto. De kan då också söka efter vilken produkt som går bäst i sitt sortiment.

Nyman säger att kassaregistret inte kommer att påverka verksamheten något. Han tycker inte att kostnader överväger att det blir bättre kontroll. Däremot anser han att seriösa verksamheter får mycket tillbaka för att betala skatt eftersom de kan få en bra pension i framtiden. Han tycker inte att staten skulle betala kassaapparaten utan det skulle istället vara lägre kostnader på de nya apparaterna. Det som får honom att bli fundersam är att det kan vara oklart vem som får betala böterna. Vid felanvändning av kassaregistret

kommer det att visas i apparaterna och han säger att vi alla kan göra fel eller skriva in fel saker i apparaten. Vid en sådan situation kan företagaren inte veta vems fel det är och det kan Nyman anse vara orättvist mot näringsidkaren som drabbas av böterna.

4.8.2 Kontroller och samarbete med myndigheter

Skatteverket har inte granskat Nymans verksamhet. Han upplever att Skatteverket är en bra myndighet som alltid varit hjälpsamma när Nyman behöver hjälp eller frågor kring verksamheten. Bilden av Skatteverket som en byråkratisk organisation som Nyman har fått av samhället och media anser han inte stämmer utan ser Skatteverket mer som ett stöd i verksamheten. Personalliggaren som är en kontrollbok för folk som jobbar på caféer tycker Nyman är en av de bästa sakerna som har hänt. I boken skriver personalen in när de kommer på morgonen och när de går hem för dagen. Han har inga stora förhoppningar på att kassaregistret kommer att förbättra konkurrensen utan menar att Skatteverket missbedömt hur mycket administrativt arbete det kommer att leda till för småföretagen.

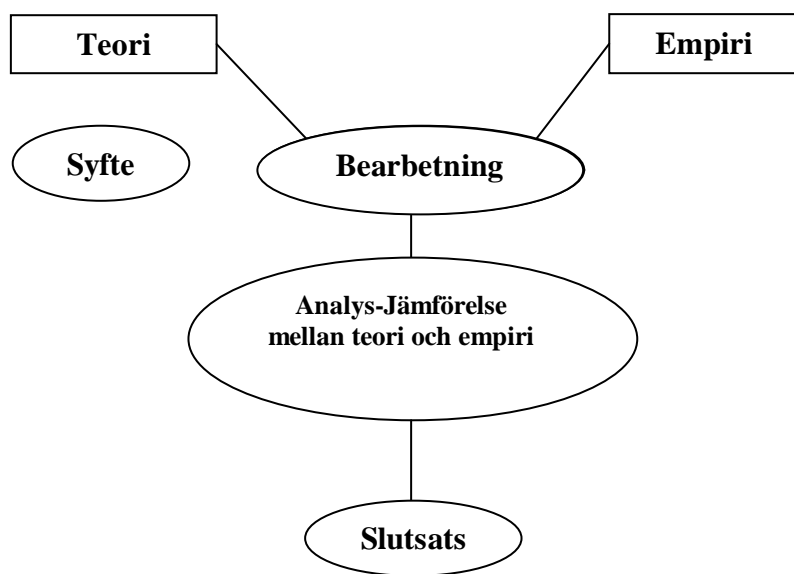
Böterna på 10 000 kr anser Nyman är för höga eftersom ingen är felfri. Han tror inte att en kassa någonsin kommer att vara fullständigt korrekt räknad. Ibland kan det vara en kund som har lämnat för mycket och då kommer det att vara en differens i kassan. Han anser att Skatteverket skulle ha viss flexibilitet när det gäller fall som är tveksamma. Han tycker att undantaget torghandel också borde omfattas av kassaregisterlagen eftersom det finns batteridrivna kassaapparater för torghandlare som skulle fungera för deras verksamhet. Enligt Nyman borde det vara lättare att ändra priserna på kassaapparaten och förklarar att de seriösa verksamheterna i denna bransch som stödjer lagförslaget redan är ekonomiskt hårt pressade både av en allmän hög skatte- och utgiftsnivå och i förhållande till dem som fuskar.

5 Analysen

5.1 Genomförande

Bokföringsbrott i kontantbranschen uppkommer när näringsidkare undanhåller intäkter från beskattning. Många bokföringsbrott har historiskt skett genom manipulation av kassaapparaten. För att motverka det här problemet skapades en lag om kassaregister som ställer ett krav på att alla näringsidkare som hanterar kontanter från och med 1 januari 2010 ska använda sig av ett certifierat kassaregister för att registrera sina transaktioner (Skatteverket, 2010c).

Tidigare forskning visar att frisörbranschen är en av de riskbranscherna där det förekommer mycket bokföringsbrott (Forsberg & Sjögren, 2007). Tidigare som har nämnts i vår uppsats har vi valt att göra en djupintervju med två näringsidkare från frisörbranschen samt två caféägare som vi i det här kapitlet kommer analysera svaren från. Vi kommer under processen även att analysera det som tillsynsmyndigheter berättat för oss i sina intervjuer. För att kunna besvara vårt syfte kommer vi i detta kapitel att koppla samman det empiriska och teoretiska materialet och tolka materialet under processen för att ge svar på syftet i slutsatsen. Figur 5 visar processen vi kommer att genomföra.

Figur 5: Analysprocessen (Egen bild)

5.2 Bokföringsbrott

Den svåra delen med ekonomisk brottslighet är att kunna beräkna hur mycket brottslighet som sker. Bokföringsbrott förutsätter kontroller för att upptäckas och det beror på hur mycket resurser som samhället lägger ner för att förhindra den ekonomiska brottsligheten. En ändring i myndigheters registrering kan leda till en ökning i brottsstatistiken (Bergqvist, 2002). Ly¹ anser att det alltid kommer att finnas en godtagbar nivå av ekonomisk brottslighet i en marknad och att det alltid kommer att finnas personer som kommer på nya sätt att komma runt en lagregel. De stora redovisningsskandaler som har skett har fått staten att bli mer uppmärksam på den ekonomiska brottsligheten och att därmed satsa mer resurser på att bekämpa brottsligheten. Mansén² bedömer precis som Ly att det alltid kommer att finnas näringsidkare som försöker begå ekonomisk brottslighet. Det vanligaste sättet enligt Mansén är att inte redovisa verksamhetens försäljning. Han tycker det är svårt att veta vad samhället ska använda för metoder för att motverka den ekonomiska brottsligheten eftersom den är komplex. Tidigare forskning (Forsberg, & Sjögren, 2007) visar att ett väl fungerande skattesystem leder till ett visst skydd mot skatteundandragande men det är företagens attityder som är starkt relaterade till hur effektiva kontrollerna är. Attityden till brottet kan leda till att människor anpassar sig till varandra och gör som alla andra gör och därmed kan effekten bli ökning av ekonomiska brott.

Mansén³ och Jäverfelt⁴ kommenterar att restaurangbranschen är en stor riskbransch eftersom det där kan vara lättare att gömma undan pengar från dagens kassa. Det beror på att den interna kontrollen inte är lika hög inom restaurangbranschen. Ly⁵ menar att restaurang- och byggbranschen är riskbranscher för revisorer men tror att det finns mycket ekonomisk brottslighet även i andra områden. Petterson⁶ anser att det i kontantbranschen är enklare att undanhålla kontanter eftersom exempelvis i frisörbranschen så frågar många kunder inte efter kvitto vilket leder till att näringsidkare kan undanhålla kontanter.

Internationell forskning visar att det finns fyra kategorier av ekonomiska brottslingar som begår ekonomiska brott: avvikelsesökare, tillfällesökare, tillfällesgripare och krispåverkade (BRÅ, 2004). Den ekonomiska brottsligheten är även ofta ett rationellt val som näringsidkaren gör (Lindgren & Theandersson, 2000). Ly⁷ tycker att företag som hamnar i kris ofta gör saker som inte är rationella och på det sättet gör det sig skyldig till bokföringsbrott. Krisen gör att näringsidkaren försöker skydda sin verksamhet mot att hamna i konkurs som en sista utväg. Det kan sedan övergå till att ekonomiska brott begås systematiskt i företaget som en del i ett försök att fortsätta sin verksamhet i ett kritiskt

---

¹ Lai Ly, Ernst and Young

² Mansén, Fredrik, Öhrlings Pricewaterhouse

³ Mansén, Fredrik, Öhrlings Pricewaterhouse

⁴ Jäverfelt, Ove, Ekobrottsmyndigheten

⁵ Lai Ly, Ernst and Young

⁶ Petterson, Mikael, Skatteverket

⁷ Lai Ly, Ernst and Young

läge. Mansén⁸ är av samma åsikt och anser att det är lättare att begå ett ekonomiskt brott i ett kristillfälle eftersom man vill få sitt bolag att överleva krisen.

Forskningen visar att vissa varningssignaler kan vara tecken på att bokföringsbrott kan föreligga. Varningssignalerna kan vara återkommande differenser på likviditetskontona och en stor kontantkassa. Bolaget kan ha knapphändiga verifikationer utan att ha underlag på dessa. Det kan även vara sammanblandning av transaktionerna mellan företaget och näringsidkaren (Lundin, 2009). De varningssignaler som Mansén⁹ använder för att kontrollera om ett bokföringsbrott råder är en onormalt hög kontantkassa med en stor oreda i bolagets redovisning. Det kan även vara väldigt många felslag som har skett under en specifik tidsperiod. Vid en allmän oreda i bolaget är det den interna kontrollen som behöver förbättras i företaget. Ly¹⁰ tittar efter om det är mycket öppningar i kassalådan och om det har varit mycket felslagningar vid en viss tidpunkt för att utreda om det råder bokföringsbrott. Han kan även göra en jämförelse med de verifikationer som näringsidkaren har och göra en jämförelse med de kontanter som näringsidkaren har i sin kassaapparat. Almqvist¹¹ från Skatteverket berättar att vid en utredning så gör de en jämförelse med de kvitton som finns i företaget och den kontanta kassan som näringsidkaren har. Om näringsidkaren har gjort svarta inköp kan det vara svårare att upptäcka bokföringsbrott. Han säger att det kan vara svårt att veta om det är ett bokföringsbrott om det samtidigt sker svarta inköp av varor i företaget. Han ser även en stor risk att näringsidkaren köper in privata saker som inte tillhör företaget i sin verksamhet. Bolag som har mycket kontanter och inte har ett bra internt system kan det här leda till att bokföringsbrott begås lättare. När Jäverfelt¹² utreder ekonomiska brott måste han ha konkreta bevis på att ett brott har begåtts. Han anser att det inte räcker med att kunna bevisa att ett företag har undanhållit försäljningen en dag utan ska kunna bevisa att det har begåtts i ett längre perspektiv. Jäverfelt uppskattar när det kommer in tips från allmänheten men i restaurangbranschen sker det inte så ofta.

5.3 Revisorns roll

Revisorn har en stor roll i förebyggandet av ekonomisk brottslighet. I kontantbranschen krävs det en djup kunskap om området de väljer att granska. Deras roll är att kontrollera årsredovisningar och den löpande bokföringen (Ekobrottsmyndigheten, 2010). Grunden för revision är att skaffa sig god kunskap om företaget samt att bestämma vilka områden som skall granskas. De olika riskerna delas ofta in i fyra kategorier. Den inneboende risken är att det blir fel i förvaltningen av företaget eller att det är fel i redovisningen. Kontrollrisken är att företagets eget system inte upptäcker att det har begåtts ett fel (FAR, 2006). Mansén¹³ kontrollerar företagen minst en gång per år och då gör han en dokumentation över hur en kontanthantering har gjorts i företaget. I den löpande

---

⁸ Mansén, Fredrik, Öhrlings Pricewaterhouse

⁹ Mansén, Fredrik, Öhrlings Pricewaterhouse

¹⁰ Lai Ly, Ernst and Young

¹¹ Almqvist, Fredrik, Skatteverket

¹² Jäverfelt, Ove, Ekobrottsmyndigheten

¹³ Mansén, Fredrik, Öhrlings Pricewaterhouse

bokföringen bedömer Mansén tillförlitligheten i de siffror som företagaren redovisar i sin bokföring. Ly¹⁴ kontrollerar hur den ekonomiska hanteringen har skett i bolaget samt gör en bedömning hur företaget har följt bokföringslagen och hur skatter är redovisade. Ly anser att de flesta företag han gör revision på rättar till sina misstag om han påpekar att de har gjort fel. Han måste veta var pengarna har tagit vägen i företaget för att kunna göra en ordentlig kontroll av företaget. Båda revisorerna är eniga om att det svåraste i kontantbranschen är att säkerhetsställa om intäkterna är fullständiga i redovisningen. Likvida medel medför ofta större risk eftersom kontanter är lättflyttade och det är svårare att veta vems som är rätt ägare (FAR, 2006). Almqvist¹⁵ anser att revisorer har för dålig kunskap om hur ett kassaregister fungerar och det visar även våra intervjuer med revisorer eftersom den tekniska utvecklingen går snabbt och då gäller för det en revisor att veta hur en kassaapparat fungerar.

5.4 Oren revisionsberättelse

Målet för revisionen är att framställa en revisionsberättelse och den blir som en kvalitetsstämpel på företaget. Revisorerna ska löpande granska fel och brister i företaget samt förslag till förbättringar. Substansgranskningen är att granska viktiga poster i resultat och balansräkningen mot verifikationer (FAR, 2006). För att lämna en oren revisionsberättelse krävs det enligt Mansén¹⁶ att mycket ska vara fel i redovisningen. Det krävs att näringsidkaren inte rättar till sina fel och att han inte förbättrar den interna kontrollen i företaget. I dessa fall kan kassaregistret vara en fördel för revisorer för att kunna lämna en ren revisionsberättelse eftersom de kan få mycket användbar information om de olika posterna i ett företag. Det kan enligt Mansén vara ett bra sätt att förhindra bokföringsbrott samt att få ett fungerande system mot bokföringsbrott. Ly¹⁷ anser att det är viktigt att vara proaktiv när det gäller att förebygga bokföringsbrott. Han anser att anmälningsplikten har en viktig kontrollfunktion i samhället där revisorer ska se till att företagare har allt i sin ordning. Enligt Ly kan det vara oklart var gränsen för anmälningsplikten går för en revisor. De har inte lika mycket tid att lägga ner som Skatteverket utan försöker att göra en övergripande bedömning.

5.5 Kassaregister

Restaurang och frisörbranschen kännetecknas ofta av hård konkurrens samt att det har varit en avsevärd undandragande av skatterna (Forsberg & Sjögren, 2007). Apelgren¹⁸ anser att kassaregistret är bra för att förebygga den illojala konkurrensen på den hårt konkurrens utsatta frisörbranschen. Eftersom näringsidkare som inte betalar skatt kan sätta lägre priser på sina tjänster och därmed få en fördel som de som betalar skatt inte får. Hon tror även att staten gynnas av de inkomster som de kommer få in på grund av den

---

¹⁴ Lai Ly, Ernst and Young

¹⁵ Almqvist, Fredrik, Skatteverket

¹⁶ Mansén, Fredrik, Öhrlings Pricewaterhouse

¹⁷ Lai Ly, Ernst and Young

¹⁸ Apelgren, Lena, Vivåga

ökade skatteintäkten. Hon anser att det råder en överetablering av frisörer i branschen och säger att kassaregistret är det bästa som kunde hända alla frisörer. Khalaf¹⁹ är av samma åsikt och säger att det finns mycket oseriösa frisörer i stan som han tror försämrar konkurrensen bland de som inte försöker att fuska. Han tror att många bara tänker kortsiktigt och försöker att hitta sätt att kringgå lagen. Han tror inte att en salong klarar av att bedriva verksamhet om de bara tar 120 kr för en klippning eftersom det är mycket kostnader som ska betalas i verksamheten.

Sohlström²⁰ och Nyman²¹ som bedriver näringsverksamhet anser att de inte har så mycket konkurrens och förstår inte varför deras verksamhet ska behöva ha ett kassaregister. Sohlström anser att det inte skulle gå att fuska i hennes verksamhet eftersom hon har ett försäljningsställe där det inte går att gömma undan pengar så lätt. Nyman anser att hans verksamhet inte kommer att påverkas av det nya kassaregistret utan att det är viktigare vilket läge restaurangen befinner sig som påverkar konkurrensen. När en populär butik etablerar sig bredvid en verksamhet som ett café har det en större påverkan än konkurrensen från andra caféägare. Både Nyman²² och Sohlström²³ tycker att det kommer bli mycket mer administrativt arbete med den nya kassalagen och Sohlström kan redan nu i sin verksamhet se att det har skett en ökning av pappersförbrukningen i kassaregistret. Det administrativa arbetet tycker båda är en negativ sak med det nya kassaregistret. Det tidigare införda kravet på personalliggare tycker både Nyman²⁴ och Apelgren²⁵ är ett bra sätt för Skatteverket att kunna kontrollera på och båda är positiva till kravet på personalliggare.

Svensk handel (Svensk Handel, 2010) och Svenskt näringsliv (Svenskt Näringsliv, 2005) skriver i sitt remissvar att det vore sämsta tänkbara alternativ att ha ett krav på kassaregister om det inte följs upp av staten. Svensk näringsliv beräknar att bara installationsavgifterna kommer att kosta 2,5 miljarder kr och att engångskostnaden kommer att uppgå till 10 000 kr. Det måste finnas en reell risk för att åka fast och det måste ske en utvärdering av lagen efter införskaffandet som utvärderar nyttan i förhållandet till kostnaderna (Svenskt Näringsliv, 2005). En frisör blir tvungen att klippa 800 nya kunder för att investera i ett kassaregister på 20000 kr. Både Jäverfelt²⁶ och Almqvist²⁷ anser att ett företag ska kunna klara av att investera i ett kassaregister eftersom det ska ingå i företagets verksamhet. Jäverfelt²⁸ menar att det måste finnas ett system som förhindrar en snedvriden konkurrens på marknaden eftersom han anser att det finns mycket svart handel inom kontantbranschen. Almqvist²⁹ anser att branschföreningarna har ansvar för att de inte har tillverkat så mycket kassaregister som

---

¹⁹ Khalaf, Iman, Barber shop

²⁰ Sohlström, Britt-Louise, Albrecht

²¹ Nyman, Börje, Café Bakgården

²² Nyman, Börje, Café Bakgården Sohlström, Britt-Louise, Albrecht

²³ Sohlström, Britt-Louise, Albrecht

²⁴ Nyman, Börje, Café Bakgården

²⁵ Apelgren, Lena, Vivåga

²⁶ Jäverfelt Ove, Ekobrottsmyndigheten

²⁷ Almqvist, Fredrik, Skatteverket

²⁸ Jäverfelt Ove, Ekobrottsmyndigheten

²⁹ Almqvist, Fredrik, Skatteverket

behövdes. Han tror att de började tillverka sina maskiner försent och detta utmynnade i att det inte fanns så många kassaapparater på marknaden. Alla intervjuade näringsidkare ansåg att det var för stor investering för en liten verksamhet att investera i en kassaapparat och de tror att det kommer höja priserna i verksamheten. Det här kan få negativa effekter för de som har små marginaler i sin verksamhet.

Den materiella rättssäkerheten avser vilka värderingar vi har och ska vara moraliskt acceptabelt och det här handlar om vilka värderingar vi har (Peczenik, 1995). En effektiv rättstillämpning kräver att de enskilda deltar vid beskattningen och i sin tur förutsätter att de uppfattar skattesystemet som rättvist. I kassaregisterlagen finns ett undantag om att de som bedriver torghandel inte skall omfattas av lagen. Det gäller även om verksamhetens kontant och kreditkortsomsättning under året är mindre än fyra basbelopp 169600 kr (SFS 2007:592). Svensk handel skriver i sitt remissvar att det måste finnas en klarhet vem som ska räknas med i undantagslistan i lagen (Svensk Handel, 2005). Almqvist³⁰ finner att det finns både för och nackdelar med de undantagen i lagen. Nackdelen med att ha ett undantag på verksamheter som har en kontantomsättning på 169600 kr är att det fortfarande finns oseriösa frisörer som kommer att kunna arbeta svart för att de inte kommer upp till gränsvärdet på fyra basbelopp. Undantaget med torghandel anser han att det medför konsekvenser eftersom en tillfällig lokal kan upprättas som gör att den omfattas av undantaget. Konsekvenserna av undantaget kan bli att oseriösa upprättar en tillfällig lokal som kan ha en stor omsättning upp till två miljoner och ändå slippa kassaregister. Almqvist tycker att det här undantaget dåligt eftersom han menar att även dessa borde omfattas av lagen. Nyman³¹ anser att om kassaregisterlagen ska vara en konkurrenskraftig lag bör staten se över undantaget med torghandel. Det inte finns något som legitimerar detta undantag och han uppfattar det som orättvist. Han säger att deras egna varor eller tjänster ofta kan vara liknande en torghandlars. Därför ska de också omfattas av lagen för annars blir risken en snedvriden konkurrenssituation. Han tycker att om det inte skulle finnas så många undantag skulle känslan av att lagen var orättvis försvinna. Enligt Nyman vore det en enkel sak att koppla ett batteri till kassaregistret och få den att fungera ändå eftersom vi har en avancerad teknologi att ta vara på. Han säger att det ska vara lika för alla när staten har bestämt att kassaregistret ska gälla. Jäverfelt³² anser att han kan förstå undantaget med torghandel eftersom torghandlare ofta inte har ström som de kan koppla till sitt kassaregister eftersom de ofta står utomhus. Enligt förarbetena (SOU 2005:35) ansågs det inte gå att tillverka batteridrivna kassaregister som kunde tåla en temperatur på -35 grader och samtidigt gå att laddas så ofta som torghandlarna krävde.

Enligt Almqvist³³ finns även en risk att de kassaregister som näringsidkare investerat i inte är certifierade enligt lagens krav utan de är bara rekommenderade av Skatteverket. Det kan i sämsta fall utmynna i att näringsidkare blir bötfällda för att inte ha ett godkänt kassaregister även om Skatteverket på sin hemsida har lämnat rekommendationer på just denna kassaapparat. Det kan leda till brist på förtroende för myndigheterna samt en

---

³⁰ Almqvist, Fredrik, Skatteverket

³¹ Nyman, Börje, Café Bakgården

³² Jäverfelt Ove, Ekobrottsmyndigheten

³³ Almqvist, Fredrik, Skatteverket

känsla av orättvisa. Petterson³⁴ anser att de måste vara mjukare i sin bedömning vid inledningen av lagen för att ta hänsyn till omständigheterna av de olika undantagen. De anser att de flesta av näringsidkarna känner tilltro till systemet och de vet vilka deras rättigheter och skyldigheter när det gäller kassaregisterlagen. Det som skulle påverka förtroendet är om det visar sig att alla kassaregister inte är godkända. Det skulle leda till en stor osäkerhet enligt näringsidkarna och det skulle även kunna påverka viljan att betala.

5.6 Kontrollerna

Den certifierade kontrollenheten utgör tillsammans med kassaapparaten ett certifierat kassaregister. Där samlas alla transaktioner som gör att Skatteverket ska kunna utföra lagstadgade kontroller av kassaapparaten för att kunna göra en bedömning om det har begåtts ett bokföringsbrott. De har möjlighet att se verksamhetens historik och möjlighet att göra kontrollbesök hos näringsidkare (Skatteverket, 2010g). Almqvist³⁵ berättar att vid en granskning ska de göra en samlad bedömning om det har skett ett bokföringsbrott. Alla företag ska ha samma rättighet till en rättvis behandling enligt lagen. En bra kommunikation skapar bra förutsättningar för att näringsidkare betalar sin skatt. Jäverfelt³⁶ berättar att Ekobrottsmyndigheten kan tipsa Skatteverket om de misstänker att något företag undanhåller skatt. Skatteverket kan även lämna över rättsfall till Ekobrottsmyndigheten som ska göra en bedömning om de anser att bevisen räcker för att åtala näringsidkaren. Jäverfelt ser närheten till andra tillsynsmyndigheter som en fördel i sitt jobb eftersom alla har sina kontor inne i stan.

Både Nyman³⁷ och Apelgren³⁸ tycker att Skatteverkets kontrollfunktion fungerar bra. Apelgren berättar om en gång då Skatteverket utförde en kontroll när hon hade mycket kunder. Hon tycker att Skatteverket agerade bra som tog hänsyn till det och försökte utföra kontrollen så flexibelt som möjligt. Hon anser att det är viktigt att myndigheten hittar en balans mellan en effektiv skattekontroll och den enskildes rättssäkerhet. Om den enskildes integritet kränks finns det möjlighet att tilliten för skattesystemet minskar.

---

³⁴ Petterson, Mikael, Skatteverket

³⁵ Almqvist, Fredrik, Skatteverket

³⁶ Jäverfelt Ove, Ekobrottsmyndigheten

³⁷ Nyman, Börje, Café Bakgården

³⁸ Apelgren, Lena, Vivåga

6 Slutsatser

Syftet med vår uppsats är att utifrån intervjuer med tillsynsmyndigheter, revisorer och näringsidkare identifiera och analysera förmodade effekter av den nya kassaregisterlagen. Under uppsatsens process har vi samlat in uppfattningar från näringsidkare, revisorer och Skatteverket samt ställt dessa mot rättssäkerhetens krav på att alla skall ha samma behandling och villkor.

Kassaregisterlagen är en relativt ny lag där alla effekter av lagen troligtvis inte uppvisat sig än. Det avgörande syftet med lagen är att förhindra ekonomisk brottslighet samt att vara ett hjälpmedel i tillsynsmyndigheters arbete mot den svarta handeln. I vår studie har det visat sig att alla respondenter hos tillsynsmyndigheter anser att manipuleringen av kassaregister är ett stort problem för samhället samt att kontantbranschen är en stor riskbransch där det förekommer stora problem med svart handel. Kassaregistret kan belysa de ekonomiska brotten som gör så att fler näringsidkare uppmärksammar de negativa effekterna av de ekonomiska brotten. För att systemet ska bli accepterat krävs att näringsidkare uppfattar skattesystemet som rättvist. De näringsidkare som i vår intervju upplevde att de hade konkurens kände också att lagen kunde göra marknaden mer rättvis för seriösa företag. Det krävs enligt författarna dock att Skatteverket får tillräckliga resurser att bevaka kassaregistret för att kontrollen ska fungera och att förtroendet för systemet ska skapas. Om staten inte utför några kontroller kommer näringsidkarna uppleva kassaregistret som en dålig investering som inte har haft någon betydelse för den svarta verksamheten. Om Skatteverket får de resurser som de behöver för att följa upp lagen kommer det att förändra attityden hos många näringsidkare anser författarna. Det kommer att leda till att fler näringsidkare betalar mer skatt och vi får ett solidariskt system i kontantbranschen.

Samtliga våra respondenter ansåg att det var ett dyrt kassaregistersystem som skapar högre priser i företags verksamhet och de tycker att det borde ha bekostats på ett annat sätt. Samtliga näringsidkare förstod inte varför de skulle behöva betala så mycket för ett kassaregistersystem. Författarna anser att denna stora kostnad av kassaregistret kan skada beskattningssystemet eftersom näringsidkarna kan uppleva att de känner sig motarbetade i sin verksamhet av staten. Det här kan skada arbetet mot den ekonomiska brottsligheten och kan även skada förtroendet för att betala skatt för sin verksamhet i framtiden.

Det som även kritiseras av näringsidkarna är undantaget med torghandel. Det kan enligt författarna leda till att vissa verksamheter slipper undan och skapa en ilska från näringsidkare som är tvingade att skaffa ett kassaregister. Det kan leda till att näringsidkare kan känna sig orättvist behandlade och därmed minskar viljan att betala skatt.

I dagsläget finns det inga certifierade kassaregister på marknaden och det är oroväckande för det kan skapa ytterligare bristande förtroende mot myndigheternas arbete. Författarna anser att näringsidkare kan känna sig orättvist behandlade om en näringsidkare investerar i ett kassaregister och det senare visar att det inte blir godkänt. Författarna menar att

staten borde ha gjort en större utredning om vilka leverantörer som är godkända för att leverera kassaregistren samt hur snabbt de kunde tillverka kassaapparaterna. Det kan medföra att kassaleverantörer kan sätta ett högre pris på sina kassaapparater eftersom det är en begränsad marknad.

Tidigare kassaregister var enkla att manipulera och mycket av de ekonomiska brotten begicks genom att näringsidkare manipulerade kassaregistren. Forskningen visar (Forsberg, & Sjögren, 2007) att när ett brott blivit acceptabelt så anpassar näringsidkare efter varandra och i detta fall kan det vara att ”alla andra manipulerar ju kassorna”. Det måste enligt författarna leda till att Skatteverket måste hålla sig uppdaterad om vilka typer av manipulation av kassaregister som uppkommer på marknaden. Detta för att tidigt kunna få möjligheten att kunna förhindra manipuleringen av kassaregistren. Författarna tror att kassaregistret kommer att leda till att näringsidkare inte kommer att begå lika mycket ekonomisk brottslighet som innan och lagen kommer att få de önskade effekterna. Författarna ser dock vissa farhågor med det nya kassaregister systemet i framtiden, exempelvis skulle det komma ett tekniskt system som manipulerar kassaregistren tror författarna att det kommer leda till en ökning till historiska nivåer. Eftersom näringsidkarna kommer att anpassa sig efter varandra och därmed kan kassaregistret förlora effekten av att förebygga ekonomisk brottslighet.

Författarna och Skatteverket tycker att revisorer i allmänhet har för lite kunskap om kassaregistren och skulle därmed behöva mer kunskap inom området. För att uppnå en framgångsrik brottsbekämpning krävs en ökad utbildning hos revisorer. Kassaregistret skulle kunna bli ett stort hjälpmedel för revisorer om de bara har rätt kunskap hur kassaapparaterna fungerar. Författarnas uppfattning är att revisorer har en viktig roll i bekämpandet av ekonomiska brott eftersom de har en nära kontakt med näringsidkaren. Därför ska de vara mer aktiva i förebyggande av brottsligheten och mer insatta på de aktuella kassasystemen. Författarna har förståelse för att det inte går att lära sig alla tekniska system men att de borde få en bättre grundkunskap i hur de upptäcker att det förekommer brottslighet i verksamheten.

Författarnas samlade bedömning av kassaregisterlagen är att den kommer leda till de brottsförebyggande effekter som var lagens intentioner. Dock ser författarna vissa oror i framtiden som kan påverka lagens brottsförebyggande effekter.

Denna studie har resulterat i att författarna har fått en djupare förståelse för hur en lag implementeras i samhället samt vilka brottsförebyggande effekter som kassaregistret kan få i den kontanta handeln. Författarna anser att de har lyckats nå deras syfte med uppsatsen men anser dock att de bakomliggande intentionerna med lagen kan misslyckas om lagen inte följs upp med tillräckliga resurser. För att uppnå en framgångsrik brottsbekämpning krävs det att näringsidkare har förtroende för det svenska skattesystemet och att de inte känner sig motarbetade av staten. Det var intressant att intervjua näringsidkare som hade mycket åsikter om den nya kassaregisterlagen och som delade med sig av sina erfarenheter.

6.1 Förslag till vidare forskning

I vår studie har vi kommit fram till att en viktig aspekt i lagen är att staten får tillräkligt med resurser för att kontrollera lagen. Förslagen på forskning är att studera hur Skatteverket gör sina uppföljningar av lagen samt vilka konkreta metoder de får använda sig av i kontrollen av företagen.

Vidare förslag forskning som vi upptäckte i vår uppsats är hur stor kunskap anser sig revisorer ha om kassaregister. Har de tillräkliga kunskaper för att motverka den ekonomiska brottsligheten i kontanthandeln eller krävs det mer utbildning?

7 Referenser

7.1 Elektroniska källor

BFNAR 2001:2 Bokföringsnämndens (2010) *Bokföringsnämndens allmänna råd om löpande bokföring*; Tillgänglig: <http://www.bfn.se/redovisning/RAD/bfnar01-2-grund.pdf> (10-04-10)

Brottsförebyggande rådet: *Skatteflyktare och tjuvar En studie av sociala förhållanden och brottsbelastning hos två grupper av lagförda gärningsmän*

Tillgänglig: http://www.bra.se/extra/measurepoint/?module_instance=4&name=03120131471.pdf&url=/dynamaster/file_archive/050126/a0b66d5d70b91ed4f310db8ccb32a861/03120131471.pdf (10-04-12)

BRÅ Bokslut (2002) *BRÅ:s satsning på ekobrottsforskning 1998–2002* Tillgänglig: http://www.bra.se/extra/measurepoint/?module_instance=4&name=04042926953.pdf&url=/dynamaster/file_archive/041223/0fdb589c036fcaace7609fddd0f3918/04042926953.pdf (10-04-07)

BRÅ (2004) Revisorernas anmälningsskyldighet Rapport 2004:4

Tillgänglig: http://www.bra.se/extra/measurepoint/?module_instance=4&name=0409139622.pdf&url=/dynamaster/file_archive/050124/d651bbe4106e13d7ec07dba752a96428/0409139622.pdf (10-04-15)

Ekobrottsmyndigheten. (2005). *Yttrande över betänkandet Krav på kassaregister – Effektivare utredning av ekobrott (SOU 2005:35)*. Tillgänglig: <http://www.ekobrottsmyndigheten.se/upload/remisser/Kassaregister%20yttrande05.pdf> (2010-03-04)

Ernst and Young (2010) *Utmärkelse* Tillgänglig: www.ey.com/SE/sv/about-us/our-awards (10-05-11)

FAR SRS, (2009) *Öppet brev till regeringen om kassaregister* Tillgänglig: http://www.farsrs.se/portal/page?_pageid=33,298275&_dad=portal&_schema=PORTAL (2010-05-07)

Lundin Henrik. (2009). *Ekobrottsmyndigheten Bedrägerier och andra ekonomiska brott* Tillgänglig: <http://209.85.129.132/search?q=cache:00ruzs01oUAJ:www.ekobrottsmyndigheten.se/upload/brottsf%C3%B6rebyggande/konferenser/SRF%252023%2520september%2520publ.ppt+SRF+23+september+publ&cd=3&hl=sv&ct=clnk&gl=se> (10-04-05)

Motion Riksdagen (2010) "Konkurrens på lika villkor i kontantbranschen" Motion till riksdagen/2006/07:Sk9, skrivet av Lars Johansson m.fl. (s) med anledning av prop. 2006/07:105, mnr: Sk9 /pnr: s10501

Tillgänglig:[http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?sok=sk9&doktyp=mot&titel=&datum=&tom=&rm=2009%2F10%2C2006%2F07%2C2005%2F06&org=SkU&sort=bet&nid=5842&a=s\(10-04-02\)](http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?sok=sk9&doktyp=mot&titel=&datum=&tom=&rm=2009%2F10%2C2006%2F07%2C2005%2F06&org=SkU&sort=bet&nid=5842&a=s(10-04-02))

Regeringen(1998) *Proposition 1998/99:130 Ny bokföringslag* Tillgänglig
<http://www.regeringen.se/content/1/c4/11/31/04d0b7bf.pdf> (10-04-09)

Riksdagen, (2005) SOU 2005:35 *Krav på kassaregister Effektivare utredning av ekobrott*
Tillgänglig
http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3281&dok_id=GTB335d1 (10-04-09)

Riksdagen(2010)*Skattebrottslagen, 1971:69*
Tillgänglig: <http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=1971:69> (10-04-04)

SHR (2010) Tillgänglig: <http://www.shr.se/templates/Page.aspx?id=1559> (10-05-11)
Sjögren, Per Forsberg, Hans (2007)"*Alla andra gör det...*", *Om normförskjutningar i relation till ekobrott*,
Tillgänglig:<http://www.vr.se/huvudmeny/tvarsnittnr32008/essaallaandragordetomnormfor-skjutningarirelationtillekobrott.4.427cb4d511c4bb6e38680003509.html> (10-05.03)

Skatteverket (2010a) *Föreskrifter om krav på kassaregister SKVFS 2009:1* Tillgänglig:
<http://www.skatteverket.se/rattsinformation/foreskrifter/konsoliderade/09/skvfs20091.5.5a4c883511f42795f7c8000651.html> (10-04-07)

Skatteverket(2010b) *Skatteverkets huvudkrypteringsnyckel* Tillgänglig:
<http://www.skatteverket.se/foretagorganisationer/startadrivaavslutaforetag/kassaregister/agstadgadakravpakassaregisterkontrollenhet.4.2e56d4ba1202f950120800012993.html#Skatteverketshuvudkrypteringsnyckel> (10-04-09)

Skatteverket (2010c) *Registrering av kassaapparat*
Tillgänglig:http://www.skatteverket.se/download/18.5a4c883511f42795f7c8000635/Faktablad+Kassaregisterlagen_kontant.pdf (10-05-03)

Skatteverket (2010d) *Revision*
Tillgänglig:<http://www.skatteverket.se/download/18.f273d1c11967381d5480001056/66306.pdf> (10-04-26)

Skatteverket(2010e)Tillgänglig:
<http://www.skatteverket.se/omskatteverket/omoss/beskattningsverksamheten/ekonomiskbrottslighet.4.76a43be412206334b89800051694.html>(10-05-10)

Skatteverket(2010f)Tillgänglig:
<http://www.skatteverket.se/omskatteverket/omoss/varauppgifter.4.7856a2b411550b99fb780008148.html>(10-05-10)

Skatteverket(2010g)Tillgänglig:

<http://www.skatteverket.se/rattsinformation/foreskrifter/konsoliderade/09/skvfs20091.5.5a4c883511f42795f7c8000651.html>(10-05-12)

Svenskt näringsliv: *Nya kassalagen fortsätter att oro*

Tillgänglig:http://www.svensktnaringsliv.se/fragor/regelkrangel/nya-kassalagen-fortsatter-att-oroa_80204.html (10-04-12)

Svensk Handel, (2005), *Remissyttrande över 2004 års skattekontrollutredning "Krav på kassaregister Effektivare utredning av ekobrott (SOU 2005:35)*, SH 42/05 Tillgänglig:

<http://svenskhandel.litium.com/common/GetDocument.asp?path=news&check=1911741355614111910062&src=Kassaregister%20yttrande.pdf> (10-03-29)

Svenskt näringsliv (2010) *Om Svenskt näringsliv*. Tillgänglig:

http://www.svensktnaringsliv.se/om_oss/ (10-04-07)

Svenskt Näringsliv, (2005) *Remissyttrande över 2004 års skattekontrollutredning "Krav på kassaregister Effektivare utredning av ekobrott" (SOU 2005:35)*, SN 142/2005 Tillgänglig:

http://www.svensktnaringsliv.se/multimedia/archive/00002/YTT2005-142_2698a.pdf (2010-04-10)

Svensk handel (2010) *Om svensk handel* Tillgänglig: <http://www.svenskhandel.se/Om-Svensk-Handel/> (09-04.08)

7.2 Skriftliga källor

Arbnor, Ingeman & Björn Bjerke,(1994). *Företagsekonomisk metodlära*. Lund: Studentlitteratur, 1994.

Alvesson, Mats & Sköldbberg, Kaj (2008). *Tolkning och reflektion*. Lund: Studentlitteratur.

Andersen, Ib (1998). *Den uppenbara verkligheten – Val av samhällsvetenskaplig metod*. Lund: studentlitteratur.

Bergqvist, M. (2002). *Ekonomisk brottslighet – något att räkna med?* Licentiat avhandling. Stockholm: Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet.

Bryman, Allan (1997). *Kvantitet och kvalitet i samhällsvetenskaplig forskning*, Lund: Studentlitteratur

- Croall Hazel (2004) Rapport 2004:1: *Lurad och förgiftad: att avslöja utsatthet för ekobrott*. Brottsförebyggande rådet
- Ekobrottsmyndigheten, (2010) *Vad är bokföringsbrott: Några praktiska råd om bokföring* Stockholm
- FAR Förlag (2007). *Revision av företag inom kontantbranschen*. Stockholm:FAR Förlag AB:
- FAR Förlag (2006): *Revision - En praktisk beskrivning*, Stockholm: FAR FÖRLAG AB
- Halvorsen, K. (1992). *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur
- Holme, Idar Magne och Solvang, Bernt Krohn (1997). *Forskningsmetodik – Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur
- Ingblad, Sten-Eric (2010). *Föreläsning om Bokföringsbrott*. Kursen Argumentation i externredovisning. Högskolan i Borås. 2010-03-04
- Johannessen, Asbjorn & Tuft, Per Arne (2007). *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. 1:2. uppl. Liber AB.
- Johansson, Sven-Erik, Häckner, Einar & Wallerstedt, Eva (2005). *Uppdrag revision – Revisorsprofessionen i takt med förväntningarna*. Stockholm: SNS Förlag
- Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Förlag Studentlitteratur AB
- Lindgren, S-Å & Theandersson, C. (2000). *Från storsvindlar till småfiffel. Teman i internationell ekobrottsforskning*. BRÅ-Rapport 2000:23. Stockholm: Brottsförebyggande rådet. Fritzes
- Lundahl, Ulf & Skärvad, Per-Hugo (1999). *Tolkning och reflektion*, Förlag Studentlitteratur AB
- Peczenik, Alexander (1995). *Vad är rätt? : Om demokrati, rättssäkerhet och juridisk argumentation*, Norstedts juridik
- Proposition 2005/06:169 *Effektivare skattekontroll m.m.*
- Repstad, Pål (1999). *Närhet och distans- kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*, 3 uppl, Lund: Studentlitteratur
- Ring, J. (2003). *Skattefjällare och tjuvar. En studie av sociala förhållanden och brottsbelastning hos två grupper av lagförda gärningsmän*.

Røvik, Kjell, Arne (2004), *Moderna Organisationer*, Förlag Liber

SFS, Svensk författningssamling :2007:592.Lagen om kassaregister

SOU Statens offentliga utredning 2005:35. *Krav på kassaregister – effektivare utredning av ekobrott: Betänkande av skattekontrollutredningen*. Stockholm: Finansdepartementet.

Taxeringslagen 1990:324 Regeringen

Trost, Jan (1997). *Kvalitativa intervjuer*, Lund: Studentlitteratur AB

Widerberg, Karin (2002), *Kvalitativ forskning i praktiken*, Förlag Studentlitteratur AB

7.3 Muntliga källor

Intervjuer

Näringsidkare

Apelgren, Lena	2010-04-19	Vivåga
Khalaf, Iman,	2010-04-19	Barber Shop
Nyman, Börje	2010-04-20	Café bakgården
Sohlberg, Britt-Louise	2010-04-21	Albrecht lunchrestaurang

Revisorer

Lai, Ly	2010-04-22	Ernst and Young
Mansén, Fredrik	2010-04-20	Öhrlings Pricewaterhouse

Myndigheter

Almqvist, Fredrik	2010-04-22	Skatteverket
Petterson, Mikael	2010-04-22	Skatteverket
Jäverfelt, Ove	2010-04-23	Ekobrottsmyndigheten

8 Bilagor

8.1 Bilaga 1, Intervjufrågor till Skatteverket

- Kort beskrivning om verksamheten
- Vad intervjupersonen har för ställning i företaget samt en kort beskrivning?
- Hur länge de jobbat samt vad de jobbar med
- Vad för verksamhet är det som bedrivs
- Hur många anställda har ni
- Vid upptäckt av ekobrott, hur arbetar Skatteverket vid sina granskningsarbeten?
- Får *Skatteverket* in tips om ekobrott eller är det så att man upptäcker brotten med andra typer av åtgärder?
- Ser ni någon speciell personlighet i de företag som begår bokföringsbrott
- Hur fungerar samarbetet med andra myndigheter.
- Har brotten uppmärksammas mer idag än det gjorde tidigare på grund av något?
- Är kostnaderna för inskaffandet av kassaregister för en näringsidkare rimliga i förhållande till kontrollsyftet.
- Anser ni att kassaregistret kommer att minska brottslighet eller vad skulle vara ett bättre alternativ?
- Vad anser du om undantagen i kassaregisterlagen
- Tycker ni att ni har resurser att kontrollera kassaregistret ordentligt
- Vad tror ni om framtiden med kassaregister

8.2 Bilaga 2, Intervjufrågor till näringsidkaren

- Kort beskrivning om verksamheten
- Vad intervjupersonen har för ställning i företaget samt en kort beskrivning

- Hur länge de jobbat samt vad de jobbar med
- Vad för verksamhet är det som bedrivs
- Hur gammalt är ert företag
- Hur många anställda har ni och vilken omsättning har företaget
- Vilken påverkan tror ni att lagen kommer få på er fortsatta verksamhet
- Är kostnaderna för inskaffandet av kassaregister för en näringsidkare rimliga i förhållande till kontrollsytet
- Krävs mer eller mindre kontroller
- Vad anser ni om konkurrensen inom branschen, kommer den att påverkas på ett positivt sätt
- Tror du den ekonomiska brottsligheten kommer att minska på grund av kassaregister lagen
- Vad anser du om undantagen i lagen
- Hur fungerar företagets samarbete med skatteverket och revisorer
- Är böter rimliga på 10,000 för alla verksamheter, mer eller mindre
- Får kunden regelmässigt kvitto

8.3 Bilaga 3, Intervjufrågor till Ekobrottsmyndigheten

- Kort beskrivning om verksamheten
- Vad intervjupersonen har för ställning i företaget samt en kort beskrivning
- Hur länge de jobbat samt vad de jobbar med
- Hur många anställda har ekobrottsmyndigheten i Borås
- Vad för verksamhet är det som bedrivs inom ekobrottsmyndigheten
- Vid upptäckt av ekobrott, hur arbetar ekobrottsmyndigheten vid sina granskningsarbeten

- Får ekobrottsmyndigheten in tips om ekobrott eller är det så att man upptäcker brotten med andra typer av åtgärder
- Ser ni någon speciell personlighet i de som begår bokföringsbrott
- Tycker ni att ni har resurser att kontrollera kassaregistret ordentligt och har ni tillräkligt med information om kassaregistret
- Är kostnaderna för inskaffandet av kassaregister för en näringsidkare rimliga i förhållande till kontrollsytet
- Vad anser du om undantagen i kassaregisterlagen
- Hur fungerar samarbetet med andra tillsynsmyndigheter

8.4 Bilaga 4, Intervjufrågor till revisorer

- Kort beskrivning om verksamheten
- Vad intervjupersonen har för ställning i företaget samt en kort beskrivning
- Hur länge de jobbat samt vad de jobbar med
- Vad för verksamhet är det som bedrivs
- Hur gammalt företag
- Hur många anställda har ni
- Vilka branscher är mest utsatta av ekobrott och vad tror du är orsaken till det
- Hur ser ni på konsekvenserna för ekobrott samt vilka faktorer spelar in i gällande till att fusk och manipulation existerar i samhället, som ni anser
- Har brotten uppmärksammas mer idag än det gjorde tidigare pågrund av något
- På vilket sätt bekämpar *revisorer* ekobrott idag samt vilken roll har *revisorn* gällande förebyggande av brott
- Ser ni någon speciell kategori brottslingar i de bolag som begår bokföringsbrott i ert arbete

- Finns det några varnings signaler som ni revisorer bör tänka på i första hand i kontanthandeln och hur förbereder ni er revision? Exempel felslag hög kassa
- Vilka risker ser ni i kontant branschen
- Hur mycket fel kan ni godta i registreringen för att inte lämna en oren revisionsberättelse
- Vad krävs för kontroll av bolag för att bekämpa ekonomisk brottslighet
- Hur fungerar samarbetet med andra myndigheter
- Vad krävs för inre kontroll att bekämpa kontrollen i kontanthandeln
- Hur ser era klienter på kassaregister
- Är det lättare med kassaregistret att bekämpa ekonomisk brottslighet
- Anser ni att kassaregistret kommer att brottslighet eller vad skulle vara ett bättre alternativ
- Tycker du det är bra med undantagen i lagen
- Hur ser du på din anmälningsplikt
- Vad tror ni om framtiden med kassaregistret

Högskolan i Borås är en modern högskola mitt i city. Vi bedriver utbildningar inom ekonomi och informatik, biblioteks- och informationsvetenskap, mode och textil, beteendevetenskap och lärarutbildning, teknik samt vårdvetenskap.

På **institutionen för data- och affärsvetenskap (IDA)** har vi tagit fasta på studenternas framtida behov. Därför har vi skapat utbildningar där anställningsbarhet är ett nyckelord. Ämnesintegration, helhet och sammanhang är andra viktiga begrepp. På institutionen råder en närhet, såväl mellan studenter och lärare som mellan företag och utbildning.

Våra **ekonomiutbildningar** ger studenterna möjlighet att lära sig mer om olika företag och förvaltningar och hur styrning och organisering av dessa verksamheter sker. De får även lära sig om samhällsutveckling och om organisationers anpassning till omvärlden. De får möjlighet att förbättra sin förmåga att analysera, utveckla och styra verksamheter, oavsett om de vill ägna sig åt revision, administration eller marknadsföring. Bland våra **IT-utbildningar** finns alltid något för dem som vill designa framtidens IT-baserade kommunikationslösningar, som vill analysera behov av och krav på organisationers information för att designa deras innehållsstrukturer, bedriva integrerad IT- och affärsutveckling, utveckla sin förmåga att analysera och designa verksamheter eller inrikta sig mot programmering och utveckling för god IT-användning i företag och organisationer.

Forskningsverksamheten vid institutionen är såväl professions- som design- och utvecklingsinriktad. Den övergripande forskningsprofilen för institutionen är handels- och tjänsteutveckling i vilken kunskaper och kompetenser inom såväl informatik som företagsekonomi utgör viktiga grundstenar. Forskningen är välrenommerad och fokuserar på inriktningarna affärsdesign och Co-design. Forskningen är också professionsorienterad, vilket bland annat tar sig uttryck i att forskningen i många fall bedrivs på aktionsforskningsbaserade grunder med företag och offentliga organisationer på lokal, nationell och internationell arena. Forskningens design och professionsinriktning manifesteras också i InnovationLab, som är institutionens och Högskolans enhet för forskningsstödande systemutveckling.

HÖGSKOLAN I BORÅS

VETENSKAP FÖR PROFESSION

BESÖKSADRESS: JÄRNVÄGSGATAN 5 · POSTADRESS: ALLÉGATAN 1, 501 90 BORÅS

TFN: 033-435 40 00 · E-POST: INST.IDA@HB.SE · WEBB: WWW.HB.SE/IDA